

Балаларымыз хэм өзлеримиз үшын Қудайдан сорайтуғын нәрселеримиз

Инглис мақалы: «Балаларыңа тәрбия бериўди тоқтат! Бәри-бир олар сениң айтқаныңды қылмайды, ал сеннен көрген нәрселерин қылады, сениң ислериңди тәкирарлайды. Сонлықтан өз-өзиңе тәрбия берип басла!»

Ата-ананың өз балаларына бере алатуғын ең жақсы тәрбиясы - бул оларға үлгили өмир сүриў!

Екиншиден, оларға дыққат-итабар бериў, яғный олар менен ашық сөйлесиўге хәр күни ўақыт ажыратыў.

Ал ата-ананың өз балаларына бере алатуғын ең жақсы мийрасы - бул ақ пәтиясы! Ақ пәтия - алтыннан қымбат жарылқаў! Ал пәтия - бул Қудайдан сорайтуғын жақсы тилеклеримиз!

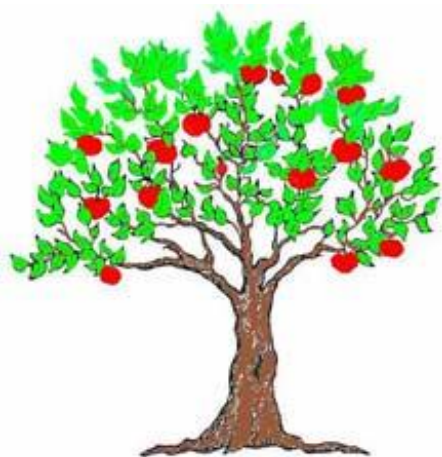
Жақсы дийхан өз атызына хәр күни дыққат ажыратқанындай, жақсы ата-ана да хәр бир баласына дыққат ажыратады, яғный олар менен қарым-қатнас қурады. Бирақ көп ата-аналар: «Хәр күни не ҳаққында сөйлесемиз? Сөйлесетуғындай тема жоқ!» - дейди. Сонлықтан төменде хәр бир күн ушын сөйлесетуғын темалар берилген. Булар өзлерине хэм балаларына жақсы тәрбия бергиси келген ата-аналарға арналған.

Демек, әўели, балаларыңыз бенен биргеликте мына тымсалды жақсылап оқып шығың:

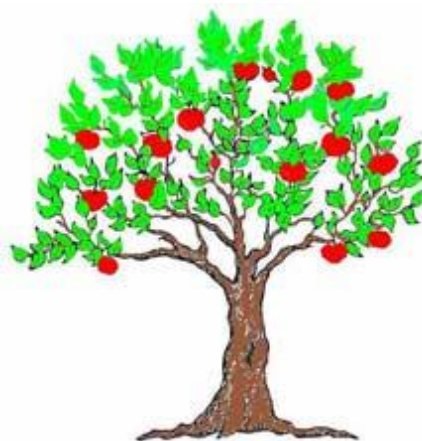
«Бир адам өз бағына бир әнжир терегин египти. Жемис беретугын жылы бул терек ийесине жемис бермепти. Ийеси: «Ендиги жылы жемис берер», - депти. Бирақ әнжир тереги екінши жылы да, үшінши жылы да жемис әкелмепти. Сонда ийеси бағманға: «Мына әнжир терегин шаўып тасла. Минекей, мен оннан жемис алыўға үш рет келдим. Бирақ ол жемис бермеди. Сонлықтан ол мениң бағымда бийкарға орын ийелеп турмасын!» - депти. Сонда бағман оған: «Тоқтай турың, және бир жыл күтейик! Мен оның этирапларын босатып, төгин берейин. Ендиги жылы жемис берип қалар. Ал егер ендиги жылы да жемис бермесе, онда түбинен шаўып таслай бер!» - деп жуўап берипти».

Бизлер де сол терекке уқсаймыз. Бизлерди жаратқан Қудай да бизлерден жақсы жемислер күтеди. Бул жақсы жемислердиң атлары мынадай: сүйиспеншилик, қуўаныш, тынышлық, сабырлылық, қайырхомлық, мийримлилик, садықлық, исеним, кишипейиллик, өзін ушлап билиў ҳтб. Ал егер адам өмирине шайтан араласса, онда адам жаман, жабайы хәм зәхәрли жемислерди берип баслайды. Олардың атлары: жек көриўшилик, қайғы, алағадальқ, ашыў-ғәзеп, тас баўырлық, жаўызлық, сатқынлық, гүман, менменлик, сабырсызлық ҳтб.

Бир плакатқа неше адам болсаңыз, сонша терек соғың. Хәр теректиң астына атларыңызды жазып қойың. Соннан кейин хәр күни бир жақсы жемис туўралы сөйлесиң. Ол жемистиң нени билдиретуғыны ҳаққында, оған қалай ийе болыўға болатуғыны ҳаққында сөйлесиң. Соннан кейин сол тереклерге сораған жемисиңиздиң сүүретин қыстырып қойың.

Папа

Мама

Сын

или дочька

	<p>1-күн: Биринши жемис:</p> <p>СҮЙИСПЕНШИЛИК (ЛЮБОВЬ, LOVE). Бул жемистин <i>мухаббат</i> деген аты да бар. Бул жақсы жемиске қарама-қарсы жаман жемистин аты: жек көріушилик.</p>
--	--

- Сүйіспеншилик - деген не? (Хәр сорау берилгенде, хәммеге өз пикирин айтыуға имкан берің. Хеш кимниң қәтесин шығармаң, болмаса, айтпай қалады. Оның орнына мақуллап, марапатлап отырың).

- Сен сүйіспеншиликте неге уқсатасаң?

Бир данышпан айтқан: «Ошақта от жанып турса, үй де жылайды, аўқат та писеди хәм жақтылық та болады. Сондай үйде сүйіспеншилик болса, аўызбиришилик те болады, табыс пенен берекет те болады хәм қуўаныш та болады!» Мен сүйіспеншиликте қуяшқа уқсатаман! Қуяш шықса, жақтылық та болады, күн де жылайды хәм тәбият та оянады. Сүйіспеншилик болса да адам өмири сондай болады!

Тымсал: «Бир мәрте Қуяш өз-өзине былай депти: «Ай хәм жулдызлардың айтыуына, бул дүньяда қараңғылық бар емиш, оннан қалса көп. Жердің аржағының бәри қараңғылық дейди. Қәнекей, излеп көрейинши», - деп, қараңғылықты излеп жолға шығыпты. Ол Жердің мынажағынан батып, екінши жағынан шығыпты. Бирақ қай жаққа барса да, хәмме жер жақты, хеш жерден қараңғылық таба алмапты. Қуяш соннан берли қараңғылықты излеп, жердің бир жағынан батып, екінши жағынан шығып жүрген екен».

- Не ушын Қуяш қараңғылықты тауа алмай жүрипти? Себеби нур барған жерден қараңғылық қашып кетеди.

Расында да, сүйіспеншиликке толы адам ушын, жаман адам жоқ, хәмме адам жақсы.

- Сенде СҮЙИСПЕНШИЛИК бар ма? Сен адамларға сүйіспеншилик көрсеттиң бе? Бир мысал келтир.

- Өз досларын қутқарыу үшін өз жанын да аямаған адамның сүйіспеншилиги 100% болады. Мысалы, Ийса дүньядағы хәмме адамларды қутқарыу үшін Өз жанын қурбанлыққа берген. Сен қалай ойлайсаң, сенде неше пайыз сүйіспеншилик бар?

- Сүйіспеншилигимизди қалай көбейтиуге болады? Бизлер жақсылық ислеген сайын сүйіспеншилигимиз көбейип барады. Мысалы, ата-аналар балаларына тууылар-тууылмасынан жақсылық ислей береді, ислей береді, нәтийжеде, оларды қатты жақсы көріп қалады.

Сүйіспеншиликте көрсетиудің 5 жолы:

- 1) Жақсы сөз айтыу. Мақтау хәм марапат сөзлерди айтыу.
- 2) Жәрдем беріу. Қыйналып атырған исине көмек беріу.
- 3) Сауға ислеу. Әсиресе, тууылған күнлеринде.
- 4) Қушақлап, бауырыңа басыу, басын сыйпалау, шашын тарау.
- 5) Бирге шын жүректен сөйлесип отырыу.

Сүйіспеншилик (меҳир-мухаббат) тууралы бираз түсіндірме:

«Сүйіспеншилик (меҳир-мухаббат) - бул адамда болатуғын ең гөззал хәркет, ең жақсы ис, ең уллы пазыйлет! Шаңарақты бахытлы қылатуғын да сол, келешекке үмит беретугын да сол, өмирдің мазасы да сол! Бул жемистің ишинде жақсы затлардың бәри бар. Қудайдың адамнан бәринен бетер күтетуғын жемиси де усы жемис! ».

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиуиңизди сораң.

2- күн: Екинши жемис: **ҚУЎАНЫШ**
(РАДОСТЬ, JOY). Бул жемистің *шадлық* деген аты да бар. Бул жемиске қарсы жаман жемистің аты қайғы деп аталады.

- Қууаныш - деген не? Сен қууанышты неге уқсатасаң?

Мен қууанышты хәмме жери гөззал хәм әжайып тап-таза тәбиятқа уқсатаман. Төбеде әжайып аспан көм-көмбек, этирапта тереклер гүллеп, әжайып хош ийис шығарып тур, хәр түрли қуслар сайрамақта, көлдің үстинде ғаз-үйреклер жүзип жүр. Жанға қатты жағымлы бир таң қалдырарлық өлпең самал есип тур.

- Сенде қууаныш бар ма? Сен қандай уақытлары қууанасаң? Бир мысал келтириң.

Сени мына бесеуінің қайсысы көбірек қуўантады?

- 1) Саған жақсы сөзлерди, марапат сөзлерди айтқанда.
- 2) Саған жәрдем бергенде.
- 3) Саған саўға ислегенде.
- 4) Сени қушақлап, баўырына басқанда, көтергенде, шашыңды тарағанда, басыңды сыйпалағанда.
- 5) Бирге шын жүректен сөйлесип отырғанда.

- Қуўаныш туўралы бираз түсіндірме:

«Қуўаныш - қуры күліў емес, ал оннан анақурлым артық нәрсе.

Қуўаныш - ишимиздеги руўхтың шадланыўы, адреналин хәм эндорфинлердің көбейіўи. Ол жақсы жасаўға күш берип турады. Қуўанып турған адам ҳеш кимге зыян тийгизбейди, ал пайдасын тийгизеди. Биреўлер тек биреўден бир зат алса ғана қуўанады. Бирақ адамлар бизлердің күткен нәрсемизди бере бермейди, сонлықтан бизлер хәр дайым оннан басқа үлкенирек нәрселерге қуўанып үйрениўимиз керек. Мысалы, сен усы ўақытқа шекем, хәр күни азанда шығатуғын қуяш ушын қуўанып көрдің бе? Ал өсип турған гөззал тереклер ушын не? Ал хәммемизге қәлегенше жететуғын ҳаўа ушын не? Оннан қалса, Ийемиз деп айтады: «Алған адамға қарағанда, берген адам көбірек бахытлы!» Бизлер не ексек, соны орамыз. Адамларға қанша қуўаныш бере алсақ, бизлер сонша көп қуўаныш орып аламыз. Хәр нәрсеге, әпиўайы нәрселерге де қуўанып үйрениң. Хәр бир ата-ана өз балаларының қуўанып жүргенин қәлейди. Сондай Қудай да бизлерде усы жемистиң болғанын қәлейди хәм бизлерге: «Барқулла қуўаныңлар! Маған үмит етиңдер! Сонда Мен хәмме нәрсени жақсылылыққа қарай бураман!»- дейди». Сонлықтан хәр күни азанда турғанда, қуўанып турың хәм дәрхал: «Мен бүгин қуўанып жүремен!» - деп жәриялаң. Күн бойы қуўанып жүриң хәм кеште жатар гезде, қуўанып жатың.

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң.

3- күн: Үшинши жемис: **ТЫНЫШЛЫҚ (МИР, PEACE)**. Бул жемистиң *аманышылық, парахатышылық* деген атлары да бар. Бул жемиске қарсы жаман жемистиң атлары алағадалық, қәўип-қәтер, тынышсызлық, уўайым-қайғы, алаўызлық, урыс хәм душпанлық деп аталыды.

- Тынышлық - деген не?

- Сен тынышлықты неге ұқсатасан?

Мен тынышлық жемисін бейішке ұқсатаман. Себеби бейіште я өлім, я қайғы, я душпанлық, я қәуіп-қәтер деген болмайды. Ол жерде Құдай Өз мухаддеслериниң көзлеринен барлық қайғы жасларын мәңгиге сүртип таслап, Өзи олардың Өмир Булағына болады хәм оларды мәңгилик тынышлыққа бөлейди.

- Сениң ишинде тынышлық барма? Сен қыйын жағдайларда да тынышлықты сақлап жүре аласаңба? Бир мысал келтирип бер.

- Тынышлық туўралы түсіндірме: «Бир мәрте Сирия патшасы Елиша пайғамбарды өлтириў ушын көп әскерлерин жибереди. Елишаның хызметкери Гиезия оларды көрип, қатты қорқып кетеди де, үйге жуўырып кирип, Елишаға: «Хожайын, хожайын, бизлер тамам болдық. Қуралланған әскерлер үйимизди қоршап алды!» - дейди. Сонда Елиша орнында отырып, улыўма қорқпайды хәм Гиезияға: «Қорқпа! Өйткени оларға қарағанда, бизлер тәрепте турғанлар көбирек», - деп жуўап береді. Бирақ Гиезия хеш нәрсени түсінбейди. Сонда Елиша: «О Құдайым, Гиезияның көзлерин аш!» - деп дуўа етеди. Сонда Гиезияның руўхый көзлерин Құдай ашып жибереди. Қараса, Елишаның үйин қоршап турған таўлардың үстин толтырып турған қуралланған периштелерди көреді. Сирия әскерлери Елишаның үйине енди кирмекши болғанда, Елиша дуўа етип: «О Құдайым, олардың көзлери соқыр болып қалсын!» - дейди. Сонда әскерлердиң көзлери соқыр болып қалады. Елиша оларды қаланың ортасына баслап барады. Израил патшасы Елишаның алдынан шығып: «Мына Сирия әскерлерин қылыштан өткизейик пе?» - деп сорады. Елиша: «Сен оларды өз қылышың менен бул жерге әкелген жоқсаң. Сонлықтан дастуран жайып, оларға нан хәм суў бер!» - деп жуўап береді».

Улыўма, хақ адамлардың хеш нәрседен тәшўишлениўине қәжет жоқ. Себеби Құдайға үмитин байлаған адам уятқа қалмайды. Ал нахақ адамлар тынышлыққа ийе болмайды. Бизлер хәр қандай жағдайда тынышлықты сақлап үйрениўимиз керек. Себеби Құдай: «Мен - тынышлықтың Құдайыман!» - дейди. Ашыў-ғәзеп, қорқыныш, гүман хәм тәшўишлер - шайтанның әкелетуғын нәрселери.

- Құдайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўинизди сораң.

4- күн: Төртинши жемис: **САБЫРЛЫЛЫҚ** (ДОЛГОТЕРПЕНИЕ, FORBEARANCE). Бул жемистин шыдамлылық деген аты да бар. Бул жемиске қарсы жаман жемистин аты сабырсызлық.

- Сабырлылық - деген не?

Сабырлылық – бул ақырына шекем күтиў, ақырына шекем шыдаў.

- Сен сабырлылықты неге уқсатасан?

Мен бул жемисти жүз этаж жайларды көтерип турған фундаментке хәм үлкен жүк машиналарын да көтере алатуғын көпирлерге уқсатаман. Халқымыз болса, сабырлықты алтынға уқсатады хәм «Сабыр түби сары алтын!» дейди. Себеби алтын нешше жыл өтсе де, я тозбайды, я тат баспайды. Ал отқа түссе, еле де жылтырайды, суўға түссе хасла унырамайды. Қудай бизлердиң характеримиздиң де сондай болғанын қәлейди.

- Сенде бул жемис барма? Сен сабырлылық көрсетип көрдиң бе? Бир мысал келтир.

- Сенде сабырлылық неше процент бар деп ойлайсаң? Ийсада сабырлылық 100% бар еди. Оның арқасына 40 мәрте қамшы менен урады, басына тикенли таж кийгизеди хәм азанғы саат тоғызда Оны атанақ ағашқа шегелейди хәм атанақта алты саат даўамында азап шегип турады. Адам-атадан хәзирге шекем алты мың жыл өтти. Демек, алты мың жылда адамзаттың ислеген гүналары ушын, хәр мың жыл ушын бир сааттан, яғный саат үшке шекем азап шегип турыўы керек еди. Бес саат болғанда Ол қатты қыйналып: «Шөлледим!» - деди. Сонда адамлар Оған суўдың орнына ускус берди. Ол ускусты ишкенде, бурынғыдан да бетер қыйналды. Алты мың периште Ийсаның бир аўыз буйрығын күтип турды. Егер Ийса: «Мени қутқарың», - дегенде, олар дәрхал Ийсаны атанақтан түсирип алар еди. Бирақ Ийса: «Олай болса, адамлар қутқарылмай қалады», - деп ақырына шекем шыдады, бир ретте де налымады, ямаса биреўлерди ғарғамады, ал адамлар ушын Қудайдан кеширим сорап турады: «Әке, оларды кешир, себеби олар не ислеп атырғанлығын билмейди!» Саат үш болғанда, Ол: «Әке, руўхымды Саған тапсыраман», - деп жан берди.

- Сабырлылық туўралы бираз түсиндирме: «Сабырсыз адам өмирде үлкен мақсетлерге ерисе алмайды. Сабырсыз адамларға тән бир қәсийет – олар баслаған исин ақырына шекем жеткизбейди, ал ярым жолда ямаса ақырына жетейин деп турғанда, таслап кетеди. Оларға: «Қырқына шыдадың, қырық бирине де шыдасаң болады-ғо», - деп айтады. Ал сабырлы адам үлкен мақсетлерге де ерисе алады, эрманларына да жете алады. Себеби ол баслаған исин ақырына жеткизеди, ярым жолда таслап кетпейди. Аюп пайғамбар төрт түлик малынан, жети улы хәм үш қызынан бир күнде айырылады. Бирақ сонда ол Қудайға садықлығында сынып кетпейди, ал таң қалдырарлық сабырлылық көрсетеди. Нәтийжеде, ол сынақтан өтип, бурынғыдан да бетер уллы даңққа, байлыққа хәм әжайып перзентлерге ериседи. Ибрайым пайғамбар сабырлылығының арқасында жүз жасында перзентли болады.

Сабырлы адамлар өмирдеги ең жаўыз сынақлардан да өте алады. Ал сабырсыз адамлар қыйын сынақлар ўақтында сынып кетеди».

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң. Қудайға деп айтың: «Қудайым, Ийса бизлерди қутқарыў ушын, атанақта ақырына дейин шыдады. Ол ярым жолда ямаса бес сааттан кейин атанақтан түсип кетпеди. Ол ақырына дейин шыдады. Қудайым, мен де сондай сабырлы болайын. Ярым жолда ямаса ақырына жетейин деп турғанда, таслап кетпейин, ал ақырына дейин садық болайын хәм баслаған жақсы ислеримди ақырына дейин жеткизейин! Аўмийин!».

5- күн: Бесинши жемис: **МИЙРИМЛИЛИК (БЛАГОСТЬ, KINDNESS)**. Бул жемистиң меҳрибанлық деген аты да бар. Бул жемиске қарсы жаман жемистиң аты рейимсизлик.

- Мийримлилик - деген не?
- Сен бул жемисти неге уқсатасаң?

Мен мийримлиликте меҳрибан анаға уқсатаман. Ол өз балаларынан хеш нәрсени, хәтте, жанын да аямайды. Түн уйқысын бузып та, баласына ғамхор болады. Мухаддес Китапта: «Мийримлилер бахытлы! Қудай да оларға мийримли болады!» - деп жазылған.

- Мийримлилик - туўралы бираз түсindirме: «Мийримлилик - бул адамлардан хеш нәрсенди аямаў. Оларды қәдирлеў. Мийримли адамға Қудай да мийримли болады».

Тымсал: «Бурында Әмиўдәрның еки жағында еки аўыл болыпты. Бир жағындағы аўылдың аты «Бозатаў», ал екинши жағындағы аўылдың аты «Қоңырат» екен. Ортада көпир болмағанлықтан, олар қатнаспайды екен. Дәрьяда бир ғарры қайығы менен балық аўлап, тек сол ғана еки аўылға да барып турады екен. Бир күни Қоңыраттан бир адам ғаррыға келип: «Хәй, ата, маған айтшы, дәрьяның аржағындағы аўылдың адамлары қандай? Жақсы ма ямаса жаман ба?» - деп сорапты. Сонда ғарры оған: «Балам, неге сорап атырсаң? Өзиниң аўылыңның адамлары қандай?» - депти. «Әй, бизиң аўылдағы адамлар жаман, бәри уры, бузық хәм өсекши. Сонлықтан аржақтағы аўылға көшип кетпекшимен», - деп жуўап берипти. Сонда ғарры: «Ўай, көшпей-ақ қой, ана жақтағы аўылдың адамлары да сондай», - деп жуўап берипти. Соннан кейин ол көшпей қалыпты. Арадан бираз күн өткен

соң Қоңыраттан басқа бир адам ғаррыға келип: «Ата, айтшы, дәрьяның аржағындағы адамлар қандай? Жақсы ма ямаса жаман ба?» - деп сорапты. Сонда ғарры: «Неге сорап атырсаң? Өзиннің аўылдың адамлары қандай?» - деп сорапты. «Әй, өзим былайынша сорап атырман. Бизин аўылдың адамлары сондай жақсы. Бир-бирин хұрмет етеди, қәдирлейди. Аўылымыздың адамлары қатты аўызбиршиликли!» - деп жуўап берипти. Сонда ғарры оған: «Балам, дәрьяның аржағындағы аўылдың адамлары да сондай», - деп жуўап берипти».

Расында да, «Жақсы адамға хәмме адам да жақсы! Жаман адамға хәмме адам жаман! Мийримли адам – жақсы адам. Сонлықтан оған Қудай да мийримли болады!» Мийримли адамлар мына нәрселерге оғада бай хәм дәўлетли болады: *кеширимге, жақсы сөзге, қуўанышқа хәм меҳирге!*

- Сенде бул жемис барма? Сен биреўлерге мийримлилик көрсетип көрдиң бе? Бир мысал келтирип бер.

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң.

	6- күн: Алтыншы жемис: ҚАЙЫРХОМЛЫҚ (МИЛОСЕРДИЕ, GOODNESS) . Бул жемистиң жан ашыўшылық, жақсылық қылыў, саўап қылыў деген атлары да бар. Бул жемиске қарсы жаман жемистиң аты тас баўырлық.
---	--

- Қайырхомлық - деген не?

- Сен бул жемисти неге уқсатасаң?

Мен қайырхомлықты Галила көлине уқсатаман, ал иши тарлықты Өли теңизге уқсатаман. Израилдағы бул еки көл бир-бирине жақын болғаны менен олар бир-биринен улыўма парық қылады. Галила көли тиришиликке оғада бай, ал Өли теңизде улыўма тиришилик жоқ. Не ушын бундай? Себеби бул еки көлге де бир дәрья, Иордан дәрьясы суў қуяды. Бирақ Галила көли бир жағынан Иордан дәрьясынан суў алады, ал екинши жағынан басқа көлге қарай өзинен суў береді. Ал Өли теңиз болса, тек Иордан дәрьясынан өзине суў алады да, бирақ хеш жаққа суў бермейди. Галила көли еки қолы да ашық сақый адамға уқсаса, Өли теңиз тек алыўды билетуғын иши тар адамға уқсайды.

- Сенде бул жемис барма? Сен биреўлерге қайырхомлық көрсетип көрдиң бе? Бир мысал келтирип бер.

- Қайырхомлық - туұралы бираз түсіндірме: «Қайырхомлық - бул мүтәж адамларға, әсиресе, кәуендери жоқ жетим-жесирлерге қылатуғын саўаплы ислеримиз. Данышпан Сулайман: «Жарлыға қайырхомлық қылған адам - Жаратқан Ийеге қарыз берген болады. Бул саўаплы иси ушын Қудай оны сыйлықлайды!» - дейди. Қайырхом адамлар нанын хәм кийимин жетим-жетислер хәм жарлылар менен бөлиседи.

Және де, больницада жатқан адамлардан, аўырған адамлардан, басына бир ис түскен адамлардан хабар алыў – қайырхомлық болып есапланады».

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң.

7- күн: Жетинши жемис: **САДЫҚЛЫҚ** (**ВЕРНОСТЬ, FAITHFULNESS**). Бул жемистиң «*исенимли*» деген аты да бар. Бул жемиске қарсы жаман жемистиң аты *еки жүзлик*.

- Садықлық - деген не?

- Сен бул жемисти неге уқсатасаң?

Мен садықлықты өз ўақтында анық келип, өз ўақтында анық кететуғын қыс, жаз, гүз хәм бәхәр мәўсимлерине уқсатаман. Көз алдыңа келтир, егер қыс өз ўақтында кетпей хәм жаз өз ўақтында келмей тура берсе, не болады? Олар өзлерине берилген тапсырманы булжытпай орынлайды. Олар садық. Басқаша қылып айтқанда, олар өз сөзин орынлайды.

- Сенде бул жемис барма? Сен биреўлерге садықлық көрсетип көрдиң бе? Бир мысал келтирип бер.

- Садықлық - туұралы бираз түсіндірме: «Садықлық - бул Қудайдың тәбияты! Қудайдың хызметкерлеринен де талап етилетуғын ең биринши нәрсе - садықлық! Некениң де талап ететуғын ең биринши нәрсеси - садықлық!

Садықлық - бир сөзли болыў! Бул – алдамаў, хәтте, қыйын болса да, сөзинде турыў! Аўа дегениңиз аўа болсын, яқ дегениңиз яқ болсын! Буннан басқасы - шайтаннан, - дейди Ийемиз. Периштелер кимди сыйлайды? Сөз берип, сөзин орынлайтуғын адамды! Ал сөз берип, бирақ сөзин орынламайтуғын адамның руўхый абырайы хәм салмағы болмайды».

- Сен сөз берсең, оны қалай болмасын орынлайсаң ба? Бир мысал келтир.

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы садықлық жемисин мол-мол етип әкелиўиңизди сораң. Бир сөзли болыўыңызды сораң.

8- күн: Сегизинши жемис: **МҮЛӘЙИМЛИЛИК (КРОТОСТЬ, GENTLENESS)**. Бул жемистиң кишипейиллик, мөминлик, жумсақлық деген атлары да бар. Бул жемиске қарсы жаман жемистиң атлары: менменлик хәм қопаллық.

- Мүләйимлилик - деген не?
- Сен бул жемисти неге уқсатасаң?

Мен мүләйимлиликти қанша көп жемис берген сайын сонша төмен ийилетуғын жемисли терекке уқсатаман.

- Сенде бул жемис барма? Сен биреўлерге мүләйимлилик көрсетип көрдиң бе? Бир мысал келтирип бер.

- Мүләйимлилик - туўралы бираз түсіндирме: «Мүләйимлилик - бул өзін басқа адамлардан үстин санамаў, ал оларды хұрмет етиў. Оларға хұрметли қатнас жасаў. Бул басқаларға хызмет етиўге, жақсылық етиўге таяр болыў. Мысалы, ата-ана балаларынан қанша үлкен хәм хұрметли болса да, оларға хызмет етиўге таяр турады. Оларды жуўындырады, кийиндиреди, сабақларына көмеклеседи. Буның менен балалары олардың мойнына минип кетпейди, керисинше, ата-анасын соншелли хұрмет етеди. Тап сондай, бизлер адамларға хызмет еткенимизде, олардың алдында кемип қалмаймыз, керисинше, олардың көз алдында хұрметимиз өсип барады».

Даўыт патша: «Кишипейиллер жерге ийелик етеди», - деп жазған

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң.

9- күн: Тоғызыншы жемис: **ӨЗИН УСЛАП БИЛИҰ (ВОЗДЕРЖАНИЕ, SELF-CONTROL)**. Бул жемистиң шыдамлылық деген аты да бар. Бул жемиске қарсы жаман жемистиң атлары: шыдамсызлық хәм шалағайлық.

- Өзин Услап Билиў - деген не?

- Сен бул жемисти неге уқсатасаң?

Даниил: «Мен буны атылайын деп турған бомбаның атылмай қалғанына уқсатаман». Иосиф: «Мен буны балалар сызып атырса да бақырмайтын дийўалға уқсатаман».

Мен өзін услап билиўди дийўаллары бийик хәм душпан бузып кире алмайтуғындай беккем қалаға уқсатаман.

- Сенде бул жемис барма? Сен биреўлерге қатты ашыўың келип турса да, өзінди услап, ашыўыңды басып таслаған ўақытлар болды ма? Бир мысал келтирип бер.

- Өзин Услап Билиў - туўралы бираз түсіндирме: «Өзин Услап Билиў - бул дийўаллары жақсы хәм беккем қалаға уқсас адам. Данышпан Сулайманның кітабында: «Дийўаллары қулаған қала қандай болса, өзін услап билмейтуғын адам да сондай болады», - деп жазылған. Енди көз алдыңа келтирип көр: дийўалы қулаған қалаға душпанлар арқайын кирип, ишиндегилерди қыйратып, мал-мүлкін алып кетеди. Тап сондай, өзін услап билмейтуғын адамның ишине де ашыў-ғәзеп, қорқыў, гүман хәм тәшўишлер арқалы жаўыз руўхлар кирип, қуўаныш, исеним, тынышлық хәм сўйиспеншиликлерди бузып қыйратып, бахытты урлап кетеди. Ал өзін услап билетуғын адам туўралы деп жазылған: «Мәрт адамнан - сабырлы адам жақсырақ. Қаланы басып алған әскербасыдан - өзін услап билетуғын адам артығырақ!» Өзин услап билетуғын адам өзін көп ғана бахытсызлықлардан аман сақлап қала алады».

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң.

Екинши бөлим

Сўйиспеншиликтің 16 көриниси

Мухаддес Китапта сўйиспеншиликтің (мухаббаттың) 3 түрлиси бар екенлиги айтылады. Биринши мухаббат «денениң мухаббаты». Бул мухаббат - ўақтыңша хәм ҳақыйқый емес. Ол ҳайўанларда да болады. Бул денениң қатты қәлеўи. Екинши мухаббат «жанның мухаббаты». Бул да мәңгилик емес, ал ўақтыңшалық. Бирақ денениң мухаббатынан көп даўам етеди. Үшинши мухаббат «Руўхтың мухаббаты» деп аталады. Ол грекше «Агапе» деп аталады. Бул мәңгилик мухаббат. Қудайда усы мухаббат бар. Ол шәртсиз мухаббат. Бул мухаббат әжайып бриллиант сыяқлы көп қырлы болады. Хәр қыры өзинен әжайып нур шашып турады. Мухаддес Китапта оның 16 қыры

көрсетілген. Сол 16 қырын алдымыздағы 16 күн дауамында бирме-бир көріп шығамыз.

Сүйіспеншілік – бриллиант сияқты көп қырлы болады

10- күн: Мұхаббаттың 1-ші қыры: **«Сүйіспеншілік – сабырлы!»**.
(ДОЛГОТЕРПИТ, Love is patient)

1) сабырлы

Сабырлылықтың «турақлылық» деген қасиеті бар.

- «Сүйіспеншілік – сабырлы! Ол сабыр етеди» дегенде, сиз нени түсинесіз?

Демек, кимде сүйіспеншілік бар болса, ол адам сабырлы болады. Сабырлы адам қандай болады? Ол тез ашыұланбайтуғын, өсекке қосылмайтуғын, хеш кимди хұким етпейтуғын, қыйыншылықтың алдында тәслим болмайтуғын, баслаған исин ақырына жеткизетуғын хәм қыйыншылықларға жақсы шыдайтуғын адам болады.

- Сенде бул жемис барма? Бир мысал келтирип бер.

Биреулер балаларының, өмирлик жолдасының ямаса шәкиртлериниң бирден өзгергенин кәлейди. Бирақ бул мүмкин емес. Биреулер адамларды тез өзгертемен деп ойлап, қайта жағдайды бурынғыдан да жаманырақ қылып қояды. Мысалы, егер сен тухым ексең, оны тез шықсын деп үстинен тартсаң, не болады? Сен оны жулып аласаң! Оның жақсы шығыуы ушын не қылыуымыз керек? Оған жақсылап ғамхорлық қылыуымыз керек, яғнай, оны суўғарымыз, ҳарам шөплерден қорғауымыз, оған төгин бериуимиз хәм

күтиўимиз керек. Егер бизлер руўхый күшли болсақ, онда бизлер узақ сабыр етип билемиз.

- Сүйиспеншиликтиң сабырлы екенлигин сен кимде көрдиң?
- Сабыр етип үйрениўимизди Қудайдан сорадық!

11- күн: Муҳаббаттың 2-ши қыры: **«Сүйиспеншилик – мийримли!»**
(МИЛОСЕРДСТВУЕТ, Love is kind).

1) сабырлы

2) мийримли

- «Сүйиспеншилик – мийримли!» дегенде, сиз нени түсинесиз?

Демек, кимнің ишинде сүйиспеншилик бар болса, ол адамда көп мийрим болады. Мийримли адам қандай болады? Ол кеширимли, жан ашыр, меҳрибан болады. Ол қыйналып атырған адамларға тез жәрдем береді.

- Сенде бул жемис барма? Сен биреўлерге мийримлилик көрсетип көрдиң бе? Яғный, сен кеширимли, жан ашыр хәм меҳрибансаң ба? Бир мысал келтирип бер.

Тымсал: *«Бир адам патшаға жүз мың алтын теңге қарыздар болып қалыпты. Патша оны алдына шақырып алып, оған: «Сен ўақтында қырызыңды бере алмадың. Енди сениң хаялың хәм балаларың қуллыққа сатылсын, үйиң менен бар мал-мүлкің патша гәзийнеханасына алынсын, ал өзиңди өмириңнің ақырына шекем зинданға таслаймыз», - депти. Сонда ол патшаның алдына жығылып: «Илтимас, мени кешириң. Маған және аз-маз мәўлет бериң. Мен бәрин төлеймен», - деп жалбарыныпты. Патша оны аяп: «Яқшы, мениң саған мийримим түсти. Барлық қарызларыңды кеширдим. Бар, үйиңе тынышлық пенен қайта бер!» - депти. Сонда ол адам қатты қуўанып, үйине келипти. Үй бетинде оннан да он гүмис теңге қарыз алған бир досты бар екен. Ол достын шақырып алып: «Маған қарызыңды беретугын ўақыт болды. Бермесең, онда сени қазыға тапсыраман», - депти. Досты оған: «Илтимас, маған және аз-маз мәўлет бер. Бәрин төлеймен», - деп жалбарыныпты. Бирақ ол достына жаны ашымай, оны қазыға тапсырыпты. Буны көрген адамлар болған ўақыяны патшаға жеткизипти. Патша буны еситип, ол адамды алдына шақырып алып: «Хәй, ақмақ қул! Мен сен жалбарыңғаның ушын, сениң барлық қарызларыңды кеширген жоқпан ба? Енди неге сен, Мен сени кеширгендей, достыңды кеширмедің?»*

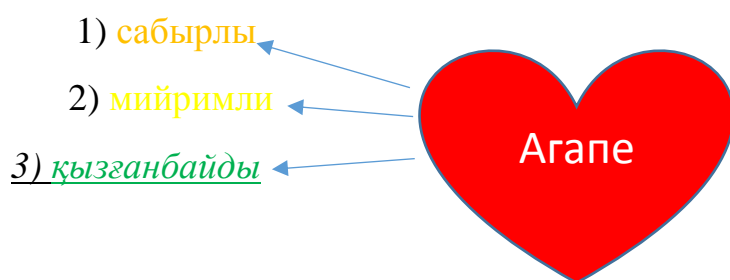
Соның үшін, бұрынғы қарыздардың бәри мойныға жүкленеди!», - депти де, сақшыларына оны ұслап, зинданға таслаўға буйрық берипти».

Тымсалды талықлаў: *Патша* – бул Қудай, *қарыздар* – адам баласы, *жүз мың алтын теңге* – адамның Қудай үшін ислеменген нәрселери хәм гүналары, *зиндан* – дозақ. Адам Қудайдың алдында тәўбе еткенде, Қудай оның барлық қарызларын хәм гүналарын кеширеди. Бирақ бизлер Қудайдан кеширим алып, өзлеримиз басқаларды кеширмесек, онда бизлердің қарызларымыз хәм гүналарымыз мойнымызға қайтадан жүкленеди.

Мийримли адамға Қудай да мийримли болады! Мийримсиз адамға қыямет қайым күни де мийримсиз болады.

Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң.

12- күн: Мухаббаттың 3-ши қыры: **«Сүйиспеншилик қызғанбайды!»** Онда көре алмаўшылық деген нәрсе жоқ. (НЕ ЗАВИДУЕТ, Love doesn't envy).

- «Сүйиспеншилик қызғанбайды!» - бул нени билдиреди? Қалай ойлайсыз?

Демек, адамның ишинде сүйиспеншилик бар болса, онда ол адамда көре алмаўшылық, қызғаншақлық деген болмайды екен. Ал егер биреў куўанса хәм табысқа ериссе, қосылып куўанады, ал егер қыйналса, қосылып қыйналады.

- Сенде бул жемис барма? Бир мысал келтирип бер.

- Биреў жеңиске ямаса табысқа ериссе, сен куўанасаң ба ямаса қапа боласаң ба?

Тымсал: *«Бир қалада Мақсет хәм Қаражан деген еки қоңсы болыпты. Мақсет жақсы, адамгершиликли адам болып, ол тек өз пайдасын емес, ал қоңсысы Қаражанның да пайдасын ойлайды екен. Бирақ Қаражан болса, иши тар хәм қызғаншақ адам болыпты. Ол Мақсеттиң байып баратырғанын улыўма көре алмай, оннан озып кетиўди қатты қәлейтуғын екен. Бир күни Қаражан Қудайға жалбарынып: «Қудайым, маған жақсы бир телевизор бер», - деп сорапты. Арадан бираз уақыт өтип, ол бир*

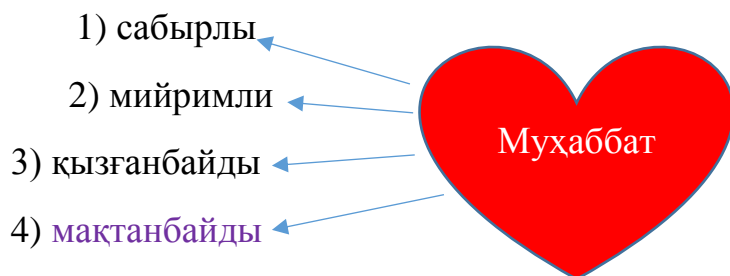
телевизорлы болыпты, ол қууанып Мақсеттің үйіне барса, оның екі телевизор алғанын көріп, қатты қапа болып кетіпті. Соннан кейін Қаражан Мақсеттің кондицнери жоқ екенін көріп, Құдайдан өзине кондицнер сорапты. Арадан бираз уақыт өтп, ол бір кондицнер алыпты хәм қууанып, Мақсеттің үйіне барыпты. Барса, Мақсеттің үйіне екі кондицнер алғанын көріпті. Оның иши жанып, үйіне қайтыпты. Арадан бираз уақыт өтп, Қаражан Құдайдан өзине машина сорапты. Бираз уақыт өтп, ол машина сатып алыпты, ал Мақсет сол уақытлары екі машина алыпты. Сонда Қаражанның қатты иши жанып, өзін қоярға жер таппапты. Ол ишинен қатты қыйналып, аұырып қалыпты. Сонда шайтан оған мынадай бір ой беріпті: «Қара, сен өзиңе не сорасаң да, Құдай Мақсетке екі есе қылып беріп атыр. Енди Құдайдан бір көзіңнің соқыр болып қалыуын сора, сонда Мақсеттің екі көзі де соқыр болып қалады хәм жыйнаған мал-мүлкін көре алмай, бахытсыз өтеди».

Ал Мақсет болса, бул уақытлары барқулла Құдайдан өзине қарағанда, басқаларды жарылқауды сорапты екен! Ол басқалардың хәм қоңсысы Қаражанның да табысларын көріп, қатты қууанып, Құдайға алғыс айтады екен!»

«Мухаббат қызғанбайды! Ал хақықый сүйиспеншилик басқалардың табысын көріп, қууанышқа бөленеди!»

- Бүгін Құдайдан бір-бириңізге хәм қоңсыларыңызға жақсы үш тилек сораң хәм олар табысқа ерискенде, шын кеуілден қосылып қууаның.

13- күн: Мухаббаттың 4-ши қыры: **«Сүйиспеншилик мақтанбайды!»**
Ол өзін-өзи уллыламайды, өзін басқалардан жоқары көтермейди. (НЕ ПРЕВОЗНОСИТСЯ, Love doesn't boast).

- «Сүйиспеншилик мақтанбайды!» - дегенде, нени түсинесіз?

Бул бір жақсылық ислеп болып, хеш мақтанбауды билдиреди. Биреулер тек адамларға көрсетиу ушын, мақтаныу ушын жақсылық ислейди. Бирақ бул руухый өспеген адамның иси. Мысалы, егер сен балаларыңа ямаса қатты жақсы көретуғын адамыңа жақсылық ислесең, кейін мақтанып жүрмейсең-ғо.

Егер сен бір мүтәж адамға жақсылық илесен, аспанда саған сыйлық жазылады. Бір күні Құдай оны саған береді. Бірақ кейін сен оған ислеген жақсылығыңды миллет етсең ямаса адамларға мақтансаң, ислеген жақсылығың аспанда өшириледи. Ал кейін сен еки-үш рет миллет етсең, ислеген жақсылығың жаманлыққа айланады. Кейін де миллет етип айта берсең, ислеген жақсылығың шайтанның қуралына айланады.

Мухаддес Китапта: «Саўап ислегениңизде, еки жүзликер сыяқлы хәммеге көрсетип ислеменлер! Ондай етсеңлер, сизлерге Қудайдан сыйлық болмайды. Оң қолыңның жақсылық ислегенин шеп қолың билмесин! Сонда ислеген жақсылығың жасырын, яғный тек Қудай ушын ислениледи. Сонда жасырынлықты көрип турған Қудай саған ашық сыйлық қайтарады!» - деп жазылған.

Мысал: «Мақсет жақсылық ислегенде, хеш қашан өзін көрсетиў ушын ислемейди, ал адамларды жақсы көргени ушын, оларға мийрими түскени ушын, жаны ашығаны ушын ислейди. Және де ол биреўге жақсылық ислеп атырғанда, оны бір шетке шығарып алып, оған аўлақта жәрдем береді хәм кейін хеш қашан ислеген жақсылығын миллет те етпейди, адамларға жар салып мақтанбайды да. Мақсет туўралы былай деп айтсаң болады: «Ол ислеген жақсылығын суўға жазатуғын, ал басқалардың ислеген жақсылығын тасқа жазатуғын адам!»»

Руўхый өспеген адамда мынадай бір қәсийет бар: ол өзиниң ислеген кишкене жақсылығын үлкен қылып көз алдына келтиреді, ал басқаның өзине ислеген үлкен жақсылығын да кишкенедей қылып көз алдына келтиреді. Сонлықтан бизлер өзлеримиздиң ислеген үлкен жақсылығымызды да кишкентайдай қылып, ал басқаның бизлерге ислеген кишкене жақсылығын үлкен қылып қабыл етип үйрениўимиз керек.

- Сенде бул жемис барма? Сен биреўге жақсылық ислеп болып, кейін оған миллет етесең бе ямаса умытып кетесең бе? Сен не ушын жақсылық ислейсең: мақтаныў ушын ба ямаса жақсы көргениң ушын ба? Бір мысал келтирип бер.

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң. Ислеген жақсылығыңызды суўға жазсаңыз, яғный тез умытып кетсеңиз, онда ол аспанда тасқа жазылады, яғный хеш умытылмайды. Ал егер сиз оны жерде тасқа жазсаңыз, онда ол аспанда суўға жазылады.

14- күн: Мухаббаттың 5-ши қыры: **«Сүйиспенишлик менменлик қылмайды!»** Ол өзін биринши орынға қоймайды. (НЕ ГОРДИТСЯ, Love doesn't proud).

- «Сүйіспеншілік менменлик қылмайды!» - дегенде, нени түсинесіз?

«Мухаддес Китапта: «Қудай менменлерге қарсы турады, ал кишипейиллерге Өз мийримин береді!» - деп жазылған.

Дүньядағы ең данышпан патша Сулайманның Ғикметлер китабында «кишипейиллик хәм менменлик» туўралы мынадай әжайып дана сөзлер жазылған:

«Кишипейилликтің изинен Қудайдан қорқыў, байлық, даңқ-атақ хәм өмир ерип келеди!»

«Менменликтің изинен масқарашылық хәм қулаў ерип келеди!»

«Кишипейил адамлар менен бирге даналық келеди!»

«Менменлик бар жерде алаўызлық хәм жәнжел болады!»

Даңқ-атақ туўралы ертеқ: «Бурынғы өткен заманда Даңқ деген үлкен бир дәў жасапты. Оның төбеси аспанға дейин жетеди екен. Ол хәр жылы пүткил дүньяны, дүньядағы барлық халықларды, қалаларды хәм аўылларды айланып шығады екен. Гейде ол сол қала хәм аўылларда иркилип, төмен еңкейип, адамлардың арасынан бир адамды қолына алып, жоқарыға көтереди екен. Ол адамды жоқарыға жүзиниң алдына көтерип, оған бақлап қарап турады екен. Ал төменде турған хәмме адамлар: «Ооо, ана адамға қараң!» - деп оған хәўес ететуғын екен. Сонда егер де ол адам өзін ылайықсыз тутып, менменликке берилсе, Даңқ ол адамды «ылайықсыз» деп, төмен таслап жиберер хәм алға басқа ылайықлы адамды излеп кетер екен».

Халқымызда мынадай бир нақыл бар: «Терек қаншелли мийўели болса, оның шақалары соншелли төменге ийеледи. Ал мийўесиз теректің шақалары сирә ийилмес!»

Мысал: Қаражан урысып қалса, хеш қашан биринши болып кеширим сорамайды. Ал руўхый өскен адамлар жарасыўға биринши болып адым атады. Руўхый өспеген адам хеш қашан биринши болып кеширим сорай алмайды.

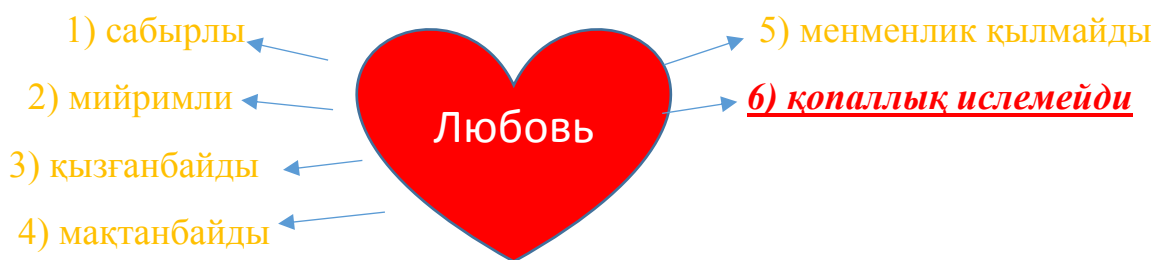

Қутқарыушы Ийса да Өзи тууралы былай дейди: «Адам Улы Өзине хызмет еттиртийге емес, ал Өзи хызмет етип, көплердин жанын қутқарыу ушын келди!»

Кейин Ол шәкиртлерине: «Араңызда ким уллы болғысы келсе, ол қалғанларыңызға хызметкер болыуы шәрт!» - деп, уллылық жолын көрсетип кетеди!

- Егер сениң ақшаң көбейип, байып кетсең хәм қатты атақлы адам болып кетсең, онда сен өзинди қәйтип тутасаң?
- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелийиңизди сораң.

15- күн: Мухаббаттың 6-ши қыры: **«Сүйиспенишлик қопаллық ислемейди, тәртинсизлик қылмайды!»** (НЕ БЕЗЧИНСТВУЕТ, Love doesn't dishonor others).

- **«Сүйиспенишлик қопаллық ислемейди!»** - дегенде, нени түсинесиз?

Сүйиспенишликке толы адам хеш қашан басқаларды жерге урып сөйлемейди. Ол адамларға: «Сен ақмақсаң, басың ислемейди, шаймий, оңбаған, жалқау, тәрбиясыз, шошқа, ешек, қорқақ» хтб адамды жерге уратуғын сөзлерди айтпайды. Хәр бир адам баласын Қудай Өз түрине уқсас етип жаратқан. Сонлықтан хәр бир адам хұрметке ылайықлы хәм бақалы! Маңлайыңдағы көзиң соқыр болса да, жүрегиңнің көзи, яғнай руұхый көзлерің соқыр болмауы керек. Руұхый соқыр адамлар бахытсыз болады. Олар адамларға қопал қатнаста болады, себеби олар адамлардың тек қәте жерлерин көрип турады хәм хеш қашан жақсы жерлерин көрмейди. Руұхый көзлери көретуғын адам басқаларды хұрмет етеди, сонлықтан олар хәмме адамнан жақсы жерлерди тауып айта алады. Сениң руұхый көзлерің соқыр ма ямаса көре ме? Буны билиу қыйын емес. Мысалы, сен жақынларыңның хәм адамлардың тек қәте жерлерин көре берсең, демек, сениң руұхый көзлерің соқыр хәм сен Қудайдың жәрдемине мүтәжсең. Ал егер сен жақынларыңның хәм адамлардың жақсы жерлерин көрсең, онда сениң руұхый көзлерің сау. Сонлықтан сен жақынларыңа қопал қатнаста

болмайсаң, ал оларды жигерлендиретуғын хәм руўхын көтеретуғын сөзлерди айтасаң.

Мысалы, Шийрин адамларды көргенде, олардың әлбетте жақсы жерлерин көрип, оларға жақсы сөз айтады. Ал оның достысы адамларды көргенде, әлбетте олардың кеўлине тийетуғын сөз айтады, мысалы ол: «Ойбуў, қап-қара болып кетипсең ғо. Азып кетипсең ғо. Қартайып қалыпсаң ғо хтб». Ал Шийрин болса, адамларды бахалайды хәм хұрмет етеди. Сонлықтан оларға жақсы сөзлер айтады, себеби Шийринниң көзлери дүзиў.

Басқаларды сүйетуғын адам Ийсаға уқсайды хәм ол адамларға қопал қатнаста болмайды. Ал ишинде меҳир-мухаббаты жоқ адамның руўхый көзлери соқыр. Сонлықтан ол жақынларына хәм басқаларға қопал қатнаста болады. Себеби оның ишинде шайтан жемиси жек көриўшилик бар.

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң. Яғный, бир-бириңизди хәм басқаларды хұрмет етип, оларға қопал қарым-қатнаста болмай, ал хұрметли қатнаста болыўыңызды сораң.

16- күн: **Мухаббаттың 7-ши қыры: «Сүйиспеншилик өз пайдасын гөзлемейди!»** (НЕ ИЩЕТ СВОЕГО, Love is not self-seeking).

- «Сүйиспеншилик өз пайдасын гөзлемейди!» дегенде, нени түсинесиз?

Инглислерде мынадай бир мақал бар: «Биреўге жәрдем бергениң – өзиңе жәрдем бергениң! Ал биреўге жәрдем бермегениң – өзиңе жәрдем бермегениң!»

Ал бизлердиң халқымызда мынадай бир дана гәп бар: «Жер домалақ. Ислеген жақсылығың да, жаманлығың да, өзиңе айланып келеди».

Шаңарақты бахытлы қылатуғын нәрсе – сүйиспеншилик! Ал шаңарақты бахытсыз қылатуғын нәрсе – эгоизм! Эгоизм тек өз пайдасын гөзлейди. Ерли-зайыпшылар тек өзин ойлап, көрпени өзине тарта берсе, екеўи де жәбир шегеди хәм екеўи де утылады. Ал егер бир-бирине ғамхор болса, онда олардың екеўи де утады хәм бахытлы болады.

Мысалы, Азиз бенен Бағда. Азиз кеште жумыстан шаршап, үйине келди. Бағда да кешке шекем, варенье басты. Азиз кеште үйине келсе, үйиниң ишлери жыйналмағанын хәм аўқат таяр емес екенлигин көрди. Оның үстине хаялы оны жақсылап күтип алмады. Енди Азиз не қылыў керек? Егер ол эгоист болса, тек өз пайдасын гөзлеп, ашыўланады хәм Бағдаға нықыртып сөйлеп баслайды: «Я үйлер жыйналмаған, я аўқат таяр емес!» - деп. Ал Бағда болса, кешке дейин бир талай банка басқанына күйеўинен марапат күтип отыр еди, ал айып еситкенине ашыўға минеди.

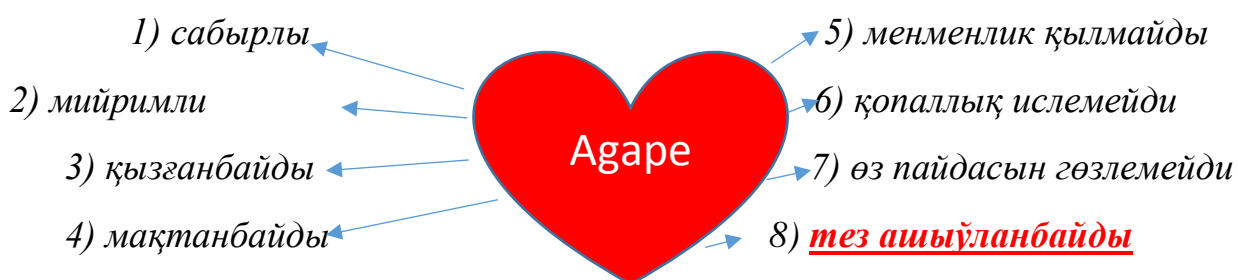
Ал егер Азиздиң жүрегинде эгоизм емес, ал сүйиспеншилик бар болса, ол биринши болып, хаялынан хабар алады, оннан ҳал-аўхал сорады хәм: «Ооо молодец! Енди қыста хәз етип жейтин болдық ғо. Қәне, дәмин көрсем болама? Ммм, вообще! Зор! Шаршап қалған шығарсаң, давай, жәрдем берейин!» - деп хаялын марапатлайды. Сонда хаялының шаршағаны шығып кетип: «Яғаў, епледим ғо. Кел, аўқатыңды жеп ал, аш болып келген шығарсаң», - дейди.

Бир пайғамбар Қудайға: «Қудайым, маған дозақ пенен бейишти көрсет!» - деп сорапты. Сонда Қудай оны дозаққа апарып, дозақты көрсетипти. Қараса, дозақтың ортасында үлкен дастурхан жайылған, үстінде түрли-түрли мазалы аўқатлар турыпты. Сонда пайғамбар хайран қалып, дозақтағы адамларға қарапты. Қараса, адамлар бахытсыз, аўызлары, бетлери қан, түрлери қатты қорқынышлы, қәхәрли хәм қатты арық. Сонда пайғамбардың көзлери олардың қолларына түсипти. Олардың қолларында қазықтай үлкен-үлкен тикенлер шығып тур екен. Олар аўқатты алып, аўзына апаратырғанда, тикенлер бетине тийип, олардың қолларынан аўқат түсип кетип атыр екен. Сонлықтан олар аш қалып, аўқатты қасындағы адамлар жеп қояды деп қызғанып, аўқатты алады, бирақ жей алмай атыр екен. Буны көрген пайғамбар қорқып кетипти. Соннан кейин Қудай оны бейишке апарыпты. Бейишке барса, ол жерде де баяғы дастурхан. Үстине түрли-түрли мазалы аўқатлар. Ол дәрхал адамларға қарапты. Қараса, адамлар қатты қуўанышлы, жүзлери қуўанышлы хәм қатты сүйкимли. Пайғамар сонда олардың қолларында тикен жоқ екен деп ойлап, олардың қолларына қарапты. Қараса, олардың қолларында да үлкен-үлкен тикенлерди көрипти. Сонда ол олардың қалай аўқат жеп атырғанына қарапты. Қараса, бейиштеги хеш бир адам өзин ойламайды, ал тек қасындағы адамларды ойлап, оларға қәлеген аўқатын алып берип, аўқатландырып отыр екен. Олар тек бир-бирин аўқатландырғаны себепли, олардың қолларындағы тикенек хеш зыян тийгизбес екен.

Шаңарақта да адамлар тек өз пайдасын ойлай берсе, шаңарақ дозаққа айланады, ал адамлар бир-бириниң пайдасын гөзлесе, онда ол шаңарақ бейишке айланады.

- Сен көбинесе өз пайданды гөзлейсең ямаса басқалардың пайдасын ба?
  - Қудайдан өзіңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң.

17- күн: Мухаббаттың 8-ши қыры: **«Сүйиспенишлик тез ашыўланбайды!»** (НЕ РАЗДРАЖАЕТСЯ, Love is not easily angered).

- **«Сүйиспенишлик тез ашыўланбайды!»** дегенде, нени түсинесиз?

Ашыўланыў – менменликтің бир көриниси. Ашыў – ақмақ адамның кеўлине уя салады. Мухаддес Китапта: *«Қудайдың Сөзин тыңлағанда шаққан болың, бирақ сөйлеўге хәм ашыўланыўға асықпаң»*, - деп жазылған.

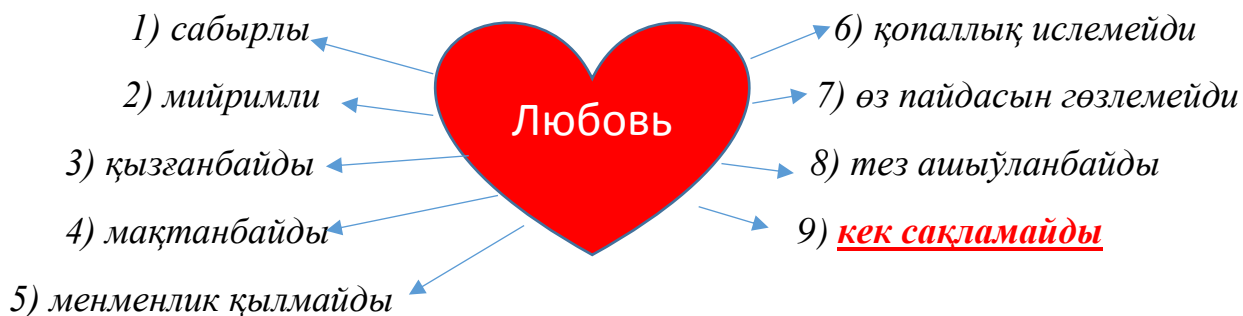
Халқымызда: «Ашыў – душпан, ақыл – дос! Ақылыңа ақыл қос!», «Ашыў келсе, ақыл кетеди!» - деген дана сөзлер бар. Демек, даналар ашыўланбайды!

Мысал: (Болған ўақыя) «Ташкент қаласындағы бир мектепте еки бала, бир орыс бала менен бир еврей бала айна сындырып қояды. Муғаллими екеўиниң де ата-аналарын шақыртты. Дәслеп, орыс баланың анасы келип, баласының айыбын еситкенде, қатты ашыўға минип, хәммениң көзинше баласына: «Хәй, ақмақ! Сениң басың ислемейди! Сен барқулла бизлерге тек жаман сөз келтиресең! Оңбаған, сен адам болмайсаң!» - деп жаман сөзлерди айтып бақырады. Кейин еврей баланың анасы келеди. Ол да баласының айыбын еситкенде, улыўма ашыўға минбейди, ал баласының алдына келип, оған: «Балам, неге бундай болды? Билмей қалдың ба? Мен билемен, мениң балам үлгили хәм жақсы бала. Олар билмей қалған ғо. Балам, қорқпа! Болып турады. Өзим төлеймен. Бирақ енди абайлы болың. Иште ойнамаң. Мен сениң жақсы бала екениңди билемен» - дейди хәм баласын хеш жерге урмайды, ал оны ақылландырып кетеди. Арадан жыллар өтип, екеўи де мектепти питкереди. Еврей бала Москваға оқыўға киреди хәм хәзир президенттиң жәрдемшилериңиң бири».

Ашыўланып турған адам басқаларға ақыл бере алмайды, ал тек қорқыныш бергиси келеди. Сүйиспенишликте даналық көп, сонлықтан ол тез ашыўланбайды.

- Сен қай ұақлары тез ашыұланып қаласаң? Бүгинги сөзден кейин қандай шешим қабыл етесең?
- Қудайдан өзиңе хәм балаларына усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң.

18- күн: Мухаббаттың 9-ши қыры: **«Сүйиспенишлик кек сақламайды! Адамлардың қәтелерин ядында сақламайды!»** (НЕ МЫСЛИТ ЗЛА, Love keeps no record of wrongs).

- «Сүйиспенишлик кек сақламайды!» дегенде, нени түсинесиз?

Кек сақлаў – бул туўры жолдан адасыў, жолдан шығыў, жүрекке жаман ойды киргизиў хәм мийримсиз тас баўыр адамға айланыў дегенди билдиреди.

Мухаддес Китаптан еки аят:

«Өзлериңиз ушын өш алмаңлар! Себеби өш алыў – Мениң қолымда, сазайын Өзим бермен!»

«Сүйиспенишлик барлық гүналарды жуўып таслайды».

Руўхый өскен адам деп сүйиспенишлике толы адамды айтамыз. Сонлықтан руўхый өскен адам: «Өш аламан!» - деп жүрмейди. Ол кеширип жибереди. Адамлар улыўма 3 ке бөлинеди:

- 1) Теги пәс адамлар. Олар пәс хәм қыйсық жолларда жүреди. Олар тас баўыр адамлар. Олар кишкене гезинде жақсы тәрбияның орнына көп жаўызлық хәм жаманлық көрген адамлар. Сонлықтан олардың иши кекке хәм жаўызлыққа толы болады. Олардың ишине ата-анасы сүйиспенишлик хәм меҳир-мухаббат екпеген. Олар жақсылықты түсинбейди хәм ҳеш кимге жақсылық қылып билмейди. Олар жаманлыққа да, жақсылыққа да жаман жуўап қайтарады. Себеби олар жаманлық ислегенде, өш алып атырғандай болады.
- 2) Хәмме қатары адамлар. Олар хәм туўры жолда, хәм қыйсық жолда да жүреди. Оларды Мухаддес Китап: «Я ыссы емес, я суўық емес, ал жыллы» деп атайды. Және де: «Парисейлер (еки жүзли диншиллер)», -

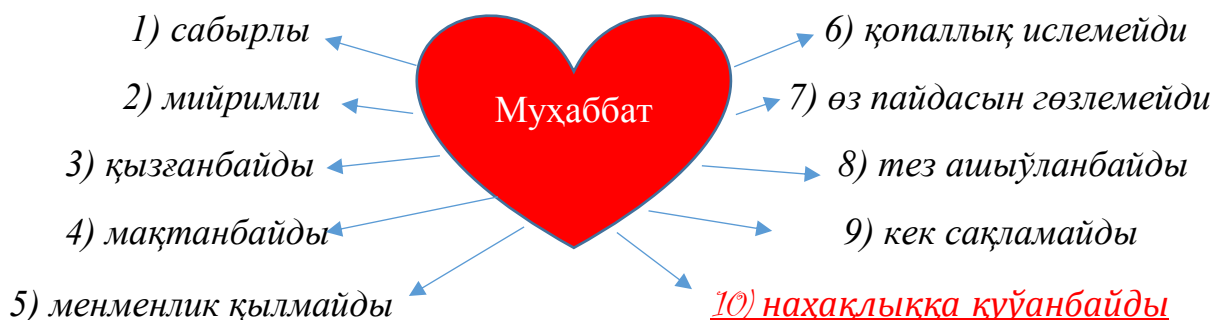

деп те атайды. Олар ата-анасының өмирінде еки жүзлик көргенлер. Оларды қалай билиўге болады? Олар жақсылыққа жақсылық, ал жаманлыққа жаманлық қылады.

3) Руўхый өскен адамлар. Олар бәлент жолда, Қудай алдында жүреді. Бәлент руўхқа ийе адамлар. Сүйіспеншиликте жетиліскен адамлар. Олар бәлент жолда жүреді. Олар кек сақламайды. Олардан хеш ғарғыс хәм жаўызлық шықпайды. Олар жаманлыққа да жақсылық пенен жуўап қайтарады. Мухаддес Китапта: «Жаманлықтан жеңілмеңлер! Ал жаманлықты жақсылық пенен жеңіңлер!» - деп жазылған. Руўхый өскен адамлар Қудайдың бул буйрығына бойсынады.

- Сениң ишинде кек бар ма?
- Сен жаманлыққа жақсылық пенен жуўап берип көрдің бе?
  - Қудайдан сораң, хеш кимге кек сақламаўыңызға хәм жаманлықты жақсылық пенен жеңіўиңизге жәрдем берсин.

19- күн: **Мухаббаттың 10-ши қыры: «Сүйіспеншилик нахақлыққа қуўанбайды!»** (НЕ РАДУЕТСЯ НЕПРАВДЕ, Love doesn't delight in evil).

- «Сүйіспеншилик нахақлыққа қуўанбайды!» дегенде, нени түсинесиз?

Нахақлыққа қуўаныў – бул сүйіспеншиликке жатпайды. Нахақлық – бул қандай да бир жаман ис ямаса гүна. Мысалы, Қаражанның баласы жолда жатырған бир телефонды таўып алды. Ол телефонды алып, сим.картасын ылақтырып жиберип, үйине әкелди. Ол телефон таўып алғанын папасына айтқанда, папасы Қаражан қуўанып кетип: «Оо, молодец!» - деди. Бул – нахақлыққа қуўаныў деп аталады. Себеби баласы нахақ ис ислеген еди. Ол урлық иследи. Себеби ол сим.картасын алмағанда, оған телефонның ийеси звонок етип, ол менен байланысып, телефонын ийесине қайтарып, оны қуўантқан болар еди. Хәм бул ушын Қудайдан сыйлық алар еди.

Және бир мысал, Қаражанның хаялы базардан зат сатып алды. Сатыўшы алжасып, оған еки мың сом көбирек қайтарып берип жиберипти. Ол үйине келип, Қаражанға мақтанып хәм қуўанып айтып берди. Қаражан да қуўанды.

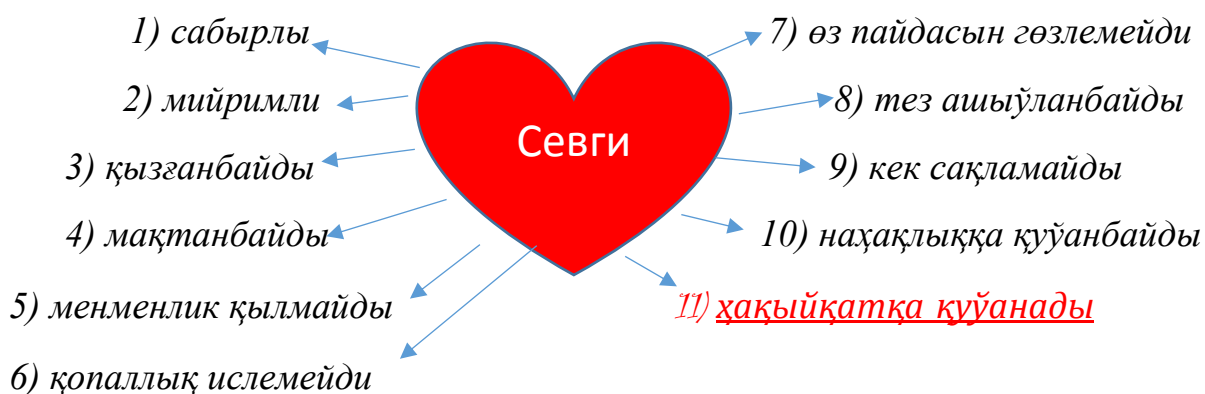
Бул да нахақлыққа қуяныу. Рууһый өскен адам ақшасын сатыушыға қайтарып апарып береді.

Ямаса сен биреуден бир затты алып турдың. Бирақ кейин ол умытып кетти хәм сен де бермей жүре бердің. Оның умытып кеткенине қуяныу да – нахақлыққа қуяныу болып есапланады. Сүйиспеншиликке толы адам рахмет айтып, қайтарып береді.

Мухаддес Китапта, хәтте, мынадай әжайып нәсиятлар жазылған:
«Душпаныңның басына бахытсызлық түссе, қуянба! Себеби бул Қудайға намақул болып, оның бахытсызлығын сениң басыңа салады»,
«Душпанларыңды да сүйиңдер! Сизлерди ғарғаған адамды сизлер жарылқанлар!» Дауытты өлтирмекши болып жүрген Саул патша өлгенде, Дауыт хеш қуянбайды, ал қатты жылайды.

- Сен нахақлыққа қуянып көрдің бе?
- Нахақлыққа қуянсаң не болады?
- Сен нахақлыққа қуянбай көрдің бе?
  - Нахақлыққа, жаман затқа хеш қашан қуянбаң. Қудайдан өзине хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиуиңизди сораң.

20- күн: Мухаббаттың 11-ши қыры: **«Сүйиспеншилик хәқыйқатлыққа қуянады! Мухаббат Хәқыйқатқа қосылып қуянады!»**
(СОРАДУЕТСЯ ИСТИНЕ. Love rejoices with the truth).

- «Сүйиспеншилик хәқыйқатлыққа қуянады!» дегенде, нени түсинесиз?

Рууһый өскен адамлар, әне, усыған, яғный хәқыйқатлыққа қуянады!
Мысалы, Мақсет рууһый өскен адам. Оның баласы үйине кешигип келди. Оннан себебин сорағанда, ол бир ғәрийп адамға жәрдем бергенин айтты.

Сонда Мақсет баласын мақтап: «Оо молодец! Сен Қудайдың бұйрығын орынлапсаң!» - деп қуанады.

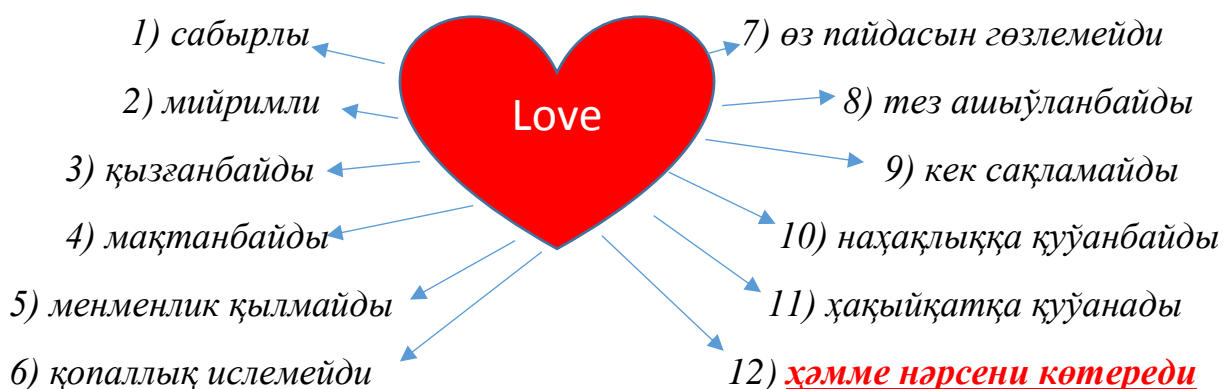
Және бір мысал, отырыспақта хеш ким арақ ишпеди. Жигитлер де, қызлар да: «Яқ, ишпеймиз. Былайынша-ақ, жақсы отырысайық», - деди. Бұған қуаныу керек. Себеби арақ – көп бузылыуларға алып келеди. Биреу айтқан: «Адамлар ден-саулық ушын арақ ишеди хәм ден-саулықтарынан айырылады. Дослық ушын ишеди хәм досларынан айырылады. Табыс хәм байлық ушын ишеди хәм табыс пенен байлығынан айырылады».

Мухаддес Китаптан мысал: Бір рет Дауыт патша Қудайды алғыслап атырып, ырғып-секирип ойынға түседі. Ол кишкене балалардай қатты қуанып Қудайды алғыслайды. Ол хәк ис ислеп атыр еді. Бірақ оның Мелхола деген хаялы бұған қуанбайды, қайта оны ишинен кемситеди. Кейин сол себебли оның курсағы байланып, бала көтермейді.

Сүйиспеншилик жаман затларға қуанбайды, тек жақсы затларға, хәқыйқатлыққа қуанады. Ол адамлардың тууры жолда жүргенине, жақсы затлар менен шуғылланып атырғанына, шаңарағына жақсы қарап атырғанына, жаман әдетлерди таслап атырғанына, улыуға, жақсыланып атырғанына қуанды.

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиуинизди сораң.

21- күн: Мухаббаттың 12-ши қыры: **«Сүйиспеншилик хәмме нәрсени көтереди! Хәмме нәрсени жауады, хәмме уақыт қорғайды!»** (ВСЕ ПОКРЫВАЕТ. Love always protects).

- «Сүйиспеншилик хәмме нәрсени көтереди!» - дегенде, сиз нени түсинесиз?

Сүйиспеншилик хәмме нәрсени көтереди, хәмме кемшиликлерди жауады, жақынларын хәмме уақыт қорғайды.

Данышпан Сулайманның Ҳикметлер кітабында мынадай әжайып хақықатлық жазылған:

«Сүйіспеншілік барлық гүналарды жауады, ал жек көріушілік тек кәтелерди ізлейди!»

Басқаларды сүйетуғын, қәдірлейтуғын хәм хұрмет ететуғын адам – ең дана адам. Ол Қудайдың досты болады. Ал биреулер өз жақынларының да тек кәтелерин ізлеп жүреди, кәтелессе, кеширмейди, ал айтады, айыплайды, қаралайды. Себеби онда сүйіспеншілік жоқ. Тек өзін сүйген адам өзіннің кәтелерин көрмейди. Бирақ бундай болмау керек. Бизлер басқалардың кәтелерине көзимизди жұмыуымыз керек, яғнай, кеширимли кең жүрек болыуымыз керек.

Мысалы, Мақсеттің ямаса хаялының бир-бирин жаманлағанын усы уақытқа шекем хеш ким еситип көрмеген. Олар барқулла бир-бирин қорғайды. Мысалы, Мақсет үйине қонақлар менен күтилмегенде келип қалды. Үйинің алдында мусорлар жатыр еди. Сонда қонақлар Мақсетке: «Әй жора, хаялыңа ямаса балаларыңа айтсаң болады ғо, мыналарды жыйнастырып қой деп», - деди. Сонда Мақсет оларға: «Хәй, яқ, олар ислепа атыр ау, мениң өзим үй бетке хеш айланыса алмай жүрмен!» - деп, хаялын да, балаларын да қорғады хәм бар айыпты өз мойнына көтерди.

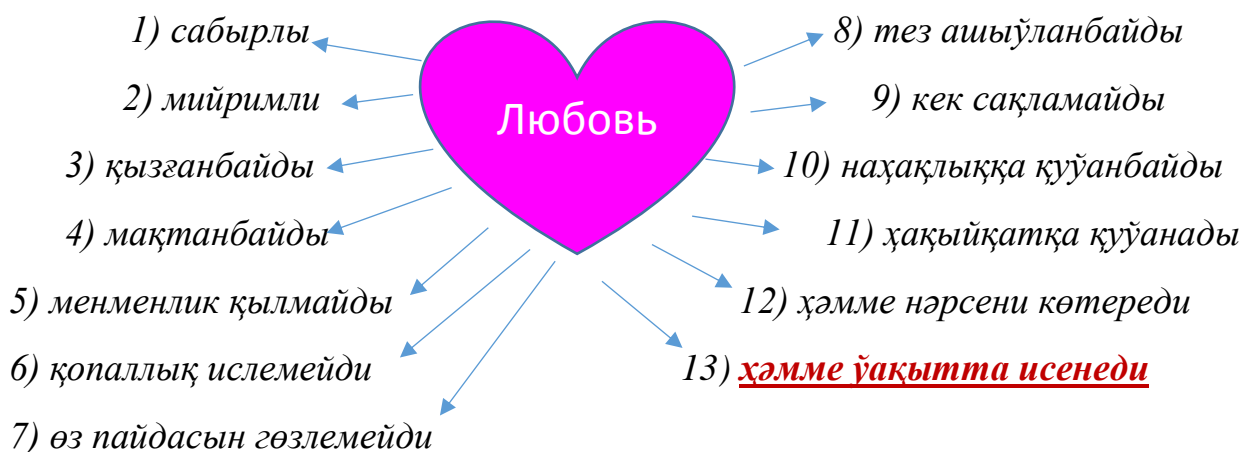
«Жақынының кәтелерин жауатуғын адам – сүйіспеншілікке ийе адам! Ал кәтелерин ядына түсире беретуғын адам – достынан да айырылып қалар!»

- Сен жақынларыңның кәте жерлерин көрсең, тез умытып кетесең бе? Оларға хұжим етесең бе ямаса қорғайсаң ба? Бир мысал келтир.

Бәримиз бир-биримизге: «Бир-биримиздің кәтелеримизди ізлемейик!» - деп, бир-биримиздің қолымыздан айтайық.

- Қудайдан кең пейил болыуымызды, жүрегимиздің үлкен болыуын, басқалардың кәтелерине, әсиресе, жақынларымыздың кәтелерине итибар бермеуимизди сораыық.

22- күн: Мухаббаттың 13-ши қыры: **«Сүйіспеншілік хәмме уақытта исенеди!»** (ВСЕМУ ВЕРИТ. Love always trusts).

- «Сүйиспенишилик хәмме ўақытта исенеди!» дегенде, нени түсинесиз?

Ертек: Ерлепестің хаялы

«Ерлепестің хаялы сулыў тақыяларды ислеп сатады екен. Ол бир рет түни менен жүдә сулыў тақыяларды ислепти. Азанда ол күйеўине: «Мыналарды қалаға барып, сатып кел. Үйге анаў-мынаў нәрсе алайық», - депти. Ерлепес жолға шығып, кетип баратырғанда, алдынан бир қатты бай киси шығыпты. Ол Ерлепестің тақыяларын көрип, қатты унатып қалыпты. Ол Ерлепеске: «Тақыяларыңды маған сат. Орнына бир түйе бермен», - депти. Ерлепес: «Яқшы!» - деп, түйени алып кетип баратырса, алдынан бир атлы адам шығыпты. Ол Ерлепеске: «Хәй, жақсы адам, маған сениң түйең унап тур. Мениң атыма аўмастыршы», - депти. Ерлепес яқшы деп, атқа минип кетип баратырса, алдынан саўын сыйыр жетелеген бир адам шығыпты. Ол Ерлепеске: «Атыңды мениң малыма аўмастыр», - депти. Ерлепес яқшы деп, малды жетелеп кетип баратырғанда, алдынан бир шөгирме услаған адам шығыпты. Ол Ерлепеске: «Малыңды мениң шөгирмеме аўмастыр», - депти. Ерлепес яқшы деп, шөгирмени басына кийип кетип баратырғанда, қатты самал есип, шөгирмесин басынан ушырып әкетипти. Самал шөгирмени дәрьяға түсирипти де, шөгирме дәрьяның астына шөгип кетипти. Ерлепес қыйналып үйине киятырса, алдынан баяғы түйе берген қатты бай киси шығыпты. Ол Ерлепеске: «Меннен алған түйең қаяқта?» - деп сорапты. Ерлепес оған болған ўақыяның бәрін айтып берипти. Бай киси оған: «Енди хаялың саған қатты урысатуғын шығар», - деп сорапты. Ерлепес: «Яқ, мениң хаялым маған исенеди. Ол хеш қашан урыспайды», - деп жуўап берипти. Бай оған: «Ондай хаял дүнъяда жоқ. Кел, сынап көрейин. Мен үйиңе сениң менен қонақ болып барайын. Сонда көремиз. Егер растан да хаялың сениң айтқаныңдай болса, онда мен саған сениң жоғалтқан нәрселериңнің бәрін бермен: бир түйе, бир ат, бир саўынлы сыйыр хәм жақсы шөгирме бермен», - депти. Олар келисип, Ерлепестің үйине барыпты. Ерлепестің хаялы оларды күтип, аўқатландырыпты. Кейин түн болғанда бир бөлмеге

конаққа төсек салып берипти. Бай төсекте жатып, оларды тыңлай баслапты. Сонда Ерлеспес хаялы менен сыбырласып сөйлесе баслапты.

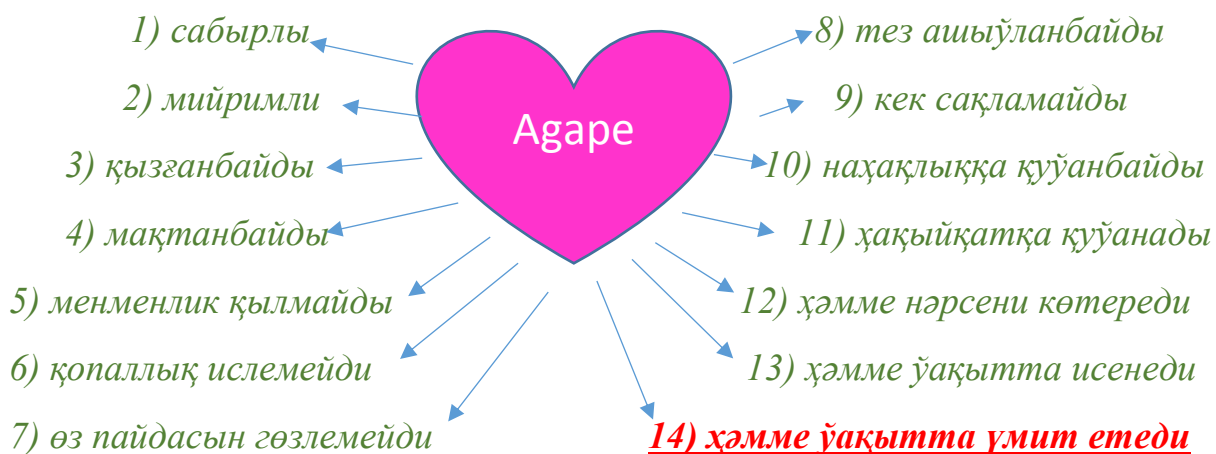
- Шаббазым, баяғы тақияларды сата алдың ба?
- Жолда бир адам оларды жақсы көріп қалып, оларға бир түйе берди.
- Оо, Қудайға шүкир! Түйе деген көлик ғо. Көшсек, жүклеримиздин бәрін көтереди.
- Бирақ кейин оны бир атқа алмастырдым.
- Оо, Қудайға шүкир! Енди атлы болдың. Бурын той-садақаларға жаяу барып келетуғын едиң. Енди қатар-қурбың келип: «Ерлеспес, жүр, тойға барайық», - десе, атыңды артлап, секирип минип барып қайтатуғын болдың. Ат – жигиттиң қанаты ғо.
- Бирақ кейин оны бир сауынлы сыйырға аумастырдым.
- Оо, Қудайға шүкир! Онда енди үйимизде сүт болатуғын болды ғо. Шайын ишемиз, қатық қыламыз, айран қыламыз. Балалар хәз ететуғын болды.
- Бирақ кейин оны бир шөгирмеге аумастырдым.
- Оо, Қудайға шүкир! Енди басың қахаман қыста тоңбайтуғын болды. Дос – басқа, душпан – аяққа қарайды.
- Бирақ кейин бир самал болып, шөгирмем дәрьяға түсип, шөгип кетти.
- Ой, оған қапа болмай-ақ қой. Бас-көзден садақа. Бахтымызға өзиң аман болсаң болды. Қолымда өнер бар-ғо, Қудайға шүкир, ертең басқасын тигип беремен! – депти.

Сонда оларды тыңлап турған бай шыдамай кетип, ушып турыпты. Ол Ерлеспестің қасына келип: «Сениң айтқаның рас екен. Ол саған пүткіллей исенеди екен! Мен бундай хаялды хәш қашан көрмедим. Мен де сөзимде тураман. Ертең үйге бар, мен саған бир түйе, бир ат, бир сауынлы сыйыр хәм бир жақсы шөгирме берип жиберемен!» - депти. Солай етип, Ерлеспес сондай хаялы себепли байып қалыпты!»

- Сен жақынларыңа хәмме ўақыт исенесең бе? Олар сәтсизликке ушыраған гезлери ямаса исин келистире алмай қалған гезлери де исенесең бе?
- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы «исеним» деп аталатуғын жемисти мол-мол етип әкелийиңизди сораң.

23- күн: Мухаббаттың 14-ши қыры: **«Сүйиспенишлик хәмме ўақытта үмит етеди!»** (ВСЕГО НАДЕЕТСЯ. Love always hopes).

- «Сүйиспеншилик хәмме ўақытта үмит етеди!» дегенде, нени түсинесиз?

Мухаддес Китапта: «**Үмит** уятқа қалдырмайды!» - деп жазылған. Мухаддес Китапта еки түрли үмит бар. Бириншиси, ғарғыс әкелетуғын үмит. Екиншиси, жарылқаў хәм берекет әкелетуғын үмит. «Адамға үмит еткен киси ғарғыс табады. Ал бар үмити Қудайда болған киси – жарылқаў табады».

Сүйиспеншилик хәмме ўақыт Қудайға үмит етеди хәм ҳеш қашан үмитин үзбейди.

Қаражан балаларының қолынан бир зат келмей атырса, оларға: «Сизлердин қолыңыздан ҳеш зат келмейди. Ҳеш затты келистире алмайсыз. Сизлер адам болмайсыз», - дейди. Ал Мақсеттин балалары бир затты ислей алмай атырса, ол балаларына: «Ҳеш зат қылмайды. Бур рет келиспесе, ендиги рет келиседи. Қайта-қайта ислей бер. Ҳеш ким хә дегеннен ислей алмайды. Бул сениң қолыңнан келеди!» - дейди.

Тымсал: «Бир қалың тоғайдың ишинде он қурбақа терең шуғырға қулап кетипти. Олар сыртқа шығыў ушын, қатты секире баслапты. Олар шуқырдың аўзына дейин секирипти, бирақ шыға алмапты. Сонда шуқырдың қасына басқа қурбақалар келип, оларды көрипти. Сырттағы қурбақалар олардың үстинен күле баслапты: «Хәй, секирмей-ақ қойың, бәри-бир шыға алмайсыз, пайдасы жоқ. Усы жерде ширип өлесиз». Сонда шуқырдағы қурбақалардың үмити өшип, тәслим болыпты хәм секириўди тоқтатып, өлимин күте баслапты. Бирақ бир қурбақа хеш тәслим болмай, қайта бурынғыдан да бетер секире баслапты. Сырттағы қурбақалар оған: «Хәй, бахты қара, секирмей-ақ қой, пайдасы жоқ. Қасындағыларға қара, сен не өзиңше секирип атырсаң?» - деп бақырыпты. Сонда шуқырдағы қурбақа бурынғыдан да бетер күшенип секире баслапты. Сырттағы қурбақалар бәри биргелесип, оған: «Шыға алмайсаң!» - деп бақырса, ол сонша қатты секире берипти хәм ақыры сыртқа шығыпты».

Қызық, оның үмити не үшін өшпеген? Себеби ол тас герең екен. Ол сырттағы қурбақалардың бақырып атырғанын көріпті хәм өзінше: «Хе, мыналар маған шыға аласаң, және секир, және бир секир, деп айтып атырған шығар» деп ойлапты хәм үмити күшейип, қаттырақ секире берген екен.

«Жақсы сөз жан азығы!» Мухаддес Китапта: «Өмир де, өлим де тилдің бийлигинде!» - деп жазылған. Жаман сөз зәхәрлейди, қапа қылады, үмитинди өширедиди! Ал жақсы сөз шыпалайды, руўхынды көтереди, жигерлендиреди, куўандырады хәм кейпинди көтереди.

Руўхый өскен адам, хәтте, жақынларының қолынан хеш зат келмей атырса да, Қудайға үмитин хеш үзбейди. Өйткени сүйиспеншилик хәмме ўақыт үмит етеди!

- Сениң үмитиң өшкен ўақытларың болды ма?
  - Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа жақсы затларды сораң хәм хеш қашан үмитиңизди өшириўши болмаң.

24- күн: Мухаббаттың 15-ши қыры: **«Сүйиспеншилик хәммесине шыдайды!»** (ВСЕ ПЕРЕНОСИТ. Love always perseveres).

- «Сүйиспеншилик хәммесине шыдайды!» дегенде, нени түсинесиз?

Сүйиспеншилик алтынға уқсайды. Алтын отқа да, суўға да шыдайды. Руўхый өскен адам да хәмме нәрсеге шыдайды. Ол жоқшылықта да адамгершилигин жоғалтпайды, тоқшылықта да адамгершилигин жоғалтпайды. Ол жарлылықта да, байлықта да, ысыда да, суўықта да, урыста да, тынышлықта да бирдей.

- Мысалы, ақша хәм байлық адамды буза ма?

Яқ! Бузбайды! Ол тек адамның қандай екенін көрсетеди. Теги пәс хәм хәмме қатарлы адамлар байлық келгенде, өзлерін менмен тутып баслайды. Ал руўхый өскен адамлар қанша байлық келсе де, адамгершилигин хеш жоғалтпайды.

Руўхый өскен адам өсек сөзлерге, биреўлердің жаманлағанына, куўдалаўларға да итибар қаратпайды. Ол бәрине де шыдай береді. Өйткени ол Құдайға исенеди хәм тек Құдайдан қорқады. Оның сүйіспеншилиги хеш қашан суўымайды. Биреўлер өзіннің үстинен бир зат еситсе, оларға сүйіспеншилиги суўып кетеди. Олар руўхый өспеген адамлар.

- Не ушын биреўлердің шаңарағы ажырасып кетеди? Не ушын биреўлер тез-тезден урыса береді?

Қаражан жақынларына меҳир көрсетиўди, яғный сүйіспеншиликте жасаўды үйренбеген. Сонлықтан ол турмыс қурған соң, хаялы менен көп урысып қала беретұғын еді. Хаялы бир нешше рет үйине де кетип қалды. Олардың арасындағы мухаббат жүдә хәлсиз болғанлықтан, жетіспеўшилик келгенде, езилип қалды, көп ақшаны көргенде, есинен кетти, куўдалаўлар келгенде, қулады, өсек сөзлер соққылағанда, жығылып қалды, гүман-қорқыныш келгенде, күйип кетти, ашыў-ғәзеп ийримине батып кетти, менменлик келгенде, изине ерди, ал сол ўақлары кишипейилликтен сабақ алмады, исенимнен күш алмады, сабырлықтың арқасына тығылмады, куўаныш пенен досласпады. Нәтийжеде, олар бахытлы шаңарақ болыў имканиятынан айырылды. Себеби олар сүйіспеншиликте жасап үйренбеди, сонлықтан өмирдің сынақларына шыдай алмады.

Ибрайым хәм Сарраның сүйіспеншилиги өмирдің барлық аўыр сынақларына шыдады. Олардың бир-бирине деген сүйіспеншилиги жетіспеўшиликтің қатты аўырманлығы астында женшилмеди, байлықтың пуўында есеңкиремеди, куўдалаўлар ошағының жалынында еримеди, айралық азабы соққыларында жығылмады, гүман-қорқыныш отында өртенбеди, ашыў-ғәзеп ийримине батпады, менменликтің алдаўына еримеди, ал сол ўақлары кишипейилликтен сабақ алды, исенимнен күш алды, сабырлықтың арқасына тығылды, куўаныш пенен досласты. Сол арқалы бурынғыдан да бетер жаңаланды, күшейди, беккемленди хәм қатты нур шашты. Ол сынақлардың бәрине шыдап, хақыйқый сүйіспеншилик екенлигин дәлийлледи.

- Сениң сүйіспеншилигиң тез суўығыш па ямаса шыдамлы ма? Жетіспеўшилик келгенде, сен өзинди қәйтип тутасаң? Көп ақша келгенде не? Үстинизден гәп-сөзлер еситкенде не?

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкелиўиңизди сораң. Хеш қашан сүйиспеншилигиңиздиң суўымаўы ушын ибадат етиңлер!

25- күн: Мухаббаттың 16-ши қыры: **«Сүйиспеншилик хеш қашан таўсылмайды!»** (НИКОГДА НЕ ПРЕКРАТИТСЯ. Love never fails).

- «Сүйиспеншилик хеш қашан таўсылмайды!» дегенде, нени түсинесиз?

Сүйиспеншилик хеш қашан таўсылмайды, хеш қашан утылмайды, хеш қашан қуламайды! Билим де таўсылады, пайғамбаршылықлар да таўсылады, бирақ сүйиспеншилик хеш қашан таўсылмайды. Дүньядағы ең күдиретли күш, билимнен де, исенимнен де, кәраматлардан да уллы күш – сүйиспеншилик болып есапланады. Мухаддес Китапта: «Қудай – Сүйиспеншилик! Сүйиспеншиликте жасап атырған – Қудайда жасайды, Қудай да онда жасайды» - деп жазылған. Сүйиспеншилик билимди де жеңеди, басқа хәмме нәрсени де жеңеди. Қудайға ең жақын адам – ең үлкен сүйиспеншиликте жасап атырған адам болады. Ең уллы сүйиспеншиликте жасап атырған адамның қолына Қудай ең уллы бийликлерди, күшлерди хәм байлықларды исенип тапсырады. Сүйиспеншилик – ең уллы күш! Ол барқулла жеңимпаз! Ол хеш қашан жеңилмейди! Ол барқулла жеңип шығады! Дүньядағы ең дана адам – ол усындай сүйиспеншиликте жасап үйренген адам. Даналық – бул сүйиў! Қудайдың пайғамбары былай дейди: **«Егер мен хәмме тиллерде, хәтте, периштелердиң тилинде сөйлеп билсем, бирақ сүйиспеншиликке ийе болмасам, онда мениң шыңғырлаған мыстан хәм даңғырлаған дәптен парқым болмай қалады. Егер мен пайғамбаршылық күдиретине ийе болып, пүткил сырларды билсем хәм барлық билимлерге ийе болсам, хәтте, таўларды көширетуғын күшли исенимге ийе болсам, бирақ**

сүйіспеншілікке ийе болмасам, онда мен хеш нәрсе емеспен. Егер мен барлық мал-мүлкімді жарлыларға үлестіріп берсем, хәтте, денемді отқа жазғыуға тапсырсам да, бірақ сүйіспеншілігім болмаса, онда маған хеш қандай пайда жоқ!»

- Қудайдан өзіңе хәм балаларыңа усы жемисти мол-мол етип әкеліуіңизди сораң. Сүйіспеншілікте жасап үйрениң.

Үшінші бөлім

Бес әжайып жарылқау күні

26- күн: Биринші жарылқау: **Даналық! (Мудрость. Wisdom)**

- Даналық – деген не?
- Даналықты неге уқсатасыз?
- Сен өмирінде даналыққа ийе адамды көрдің бе?

Сулайман патша болғанда, ол Қудайға мың малды қурбанлыққа әкеледі. Сонда оның түсіне Қудай енеді хәм Сулайманға: «Меннен не тилесең де, беремен!» - дейді. Сонда Сулайман Оған: «Сениң халқың Израилды даналық пенен басқара алыуым ушын, маған дана жүрек бер», - дейді. Сонда Қудай оған: «Сен Меннен өзіңе я байлық сорамадың, я атақ-абырай сорамадың, я душпанларыңның үстинен жеңіс сорамадың, ал Мениң халқым Израилды жақсы басқарыу ушын, өзіңе даналық сорадың. Бул тилегиң Маған мақул болды. Соның ушын, Мен саған сондай даналық беремен, сеннен алдын болған патшалардан да, сеннен кейин болатуғын патшалардан да сени дана қыламан. Және де, саған байлық та, атақ-абырай да, жеңіс те қосып

беремен!» - дейди. Мухаддес Китапта: «Қудай Сулайманға сондай көп даналық берди, оның даналығы теңиз бойларындағы қумлардан да көбірек еди», - деп жазылған. Сулайман Израилға патшалық еткен дәуірде, «жесир хаял мың қой айдаған» алтын дәуір болады.

Бизлерге билим алыу үшін да, рухый өсиу үшін да, гүнаны жеңу үшін да, үлгили шаңарақ болуу үшін да, уақтымызды режелестириу үшін да, дос таңлау үшін да, хәтте, ақша сауыу үшін да даналық керек. Мысалы, Мухаддес Китапта: «Сүйген адамның әшқарасы – хақыйқат, ал жек көрген адамның бетіннен сүйгени – жалған!» - деп жазылған. Ал халқымызда: «Дос жылатып, душпан күлдирип айтады», - деген сөз бар. Соның ушын, балаларымыз шын достың ким екенін айыра алыуы үшін, оларға даналық сорауымыз керек. Себеби халқымызда мынадай дана мақал бар: «Маған достыңның ким екенін айт, мен саған сениң ким екенінди айтаман!» «Жаман дослар жақсы әдетлерден айырады!»

Мухаддес Китапта: «Даналық – Қудайдан қорқыудан басланады» - деп жазылған. Ал Қудайды сүйу – даналықтың өзи!

Төрт даналық:

1) Биринши даналық: **Уақытты режелестириу, жобаластырыу хәм бүгин шешим қабыл етиу**. Хеш қашан: «Ертең өзгермен, ертеңнен баслап жаман затларды таслайман, ертеңнен баслап жақсы боламан» - демен. Бул өтирик. Себеби тек «бүгин хәм хәзир» ғана - сеники, ал «ертең» - сеники емес! Дана болғың келсе, ертең шешим қабыл етпе, ал бүгин шешим қабыл ет. Уақтыңды режелестир! Дана болғың келеме? Онда бүгин, хәзир жақсы шешим қабыл ет хәм бүгин жақсылық исле!

2) Екинши даналық: **Басқаны өзгертиуге урынбай, ал өзинди өзгертиуге урынуу. Өз үстинде жұмыс ислеу**. Мухаддес Китапта: «Хәй, еки жүзли, неге сен басқалардың көзиндеги кишкене шөпти көресең, ал өз көзиндеги үлкен қаданы көрмейсең? Өз көзинде қада турып, неге тууысқаныңа: «Кел, көзиндеги шөпти алайын», - деп айтасаң? Дәсле, өз көзиндеги қаданы ал, соннан кейин оның көзиндеги шөпти ала аласаң?» - деп жазылған. Яғнай, бул: «Қалайынша өзиннің үлкен қәтенди өзгертпей турып, басқаның кишкене қәтесин өзгерте аласаң? Бул даналық емес» дегенди билдиреди. Бир ғарры өлер алдында: «Мен мектепти питкерген гезимде: «Дүньяны өзгертемен», - дедим. Университетти питкерген гезимде: «Елимди өзгертемен», - дедим. Сәл үлкейгенимде: «Қаламды өзгертемен», - дедим. Оннан да үлкейгенимде: «Көшемди өзгертемен», - дедим. Елиуге жақынлағанымда: «Уйимди өзгертемен», - дедим. Бирақ, ақыр-соңында, соны түсиндим, мен тек өзимди өзгертиуим керек екен» - деп айтқан екен.

Өзинди өзгертиў ушын, бириншиден, жасқсы китаплар оқыў керек. Екиншиден, жақсы дана адамлардан мәсләхәт алып турыў керек.

3) Үшинши даналық: **Барқулла қуўанып жүриў**. «Урыс-жәнжелли үйде семиз өгиздиң гөшин жегеннен гөре, тынышлыққа ийе үйде қатты нан жеген жақсырақ». Барқулла қуўанып жүриў ушын, барына қанағат етип: «Қудайға шүкир», - деп айтып билиў керек. Және де: «Бәри жақсы болады», - деп, Қудайға үмит етип билиў керек. Және де барқулла қуўаныў ушын, адамларға жақсы сөз, марапат сөз айтып билиў керек.

4) Төртинши даналық: **Гүнаға хәм жаманлыққа: «Яқ!» - деп айтып билиў**.

- Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа даналық сораң.

27- күн: Екинши жарылқаў: **Байлық хәм Сақыйлық!** (Богатый и щедрый. Rich and generous)

- Байлық дегенде, нени түсинесиз? Сақыйлық дегенде, нени түсинесиз?
- Материаллық байлық деген не? Руўхый байлық деген не?
- Қалтасы бай адам болған жақсы ма ямаса жүреги бай болған жақсы ма? Айырмашылығы не?

Бай хәм Сақый болыў – деген Қудайға уқсас болыў деген. Себеби Қудай – оғада бай Қудай хәм оғада сақый Қудай! Биринши ҳақыйқатлық: Аспан, Жер хәм теңизлерди, ондағы барлық жан-затларды, ҳаўа, суў хәм Қуяш нурларын, яғный, барлықты Қудай жаратқан. Екинши ҳақыйқатлық: Олардың бәрин Қудай бизлерге тегин берген.

Мухаддес Китапта: «Сақый адам шашады, бирақ оның байлығы арта береді. Ал сықмар адам хәдден тысқары үнемлейди, деген менен, бири еки болмайды», - деп жазылған. Және де: «Сақыйлық пенен еккен адам көп зүрәәт орып алады, ал сықмарланып еккен адам аз зүрәәт орып алады», - деп жазылған. Қудай бизлердиң де бай хәм сақый болғанмызды қәлейди! Не ушын?

- 1) Себеби Ол бизлерди жақсы көреді! Егинди бизлер егемиз, бирақ өсирип шығаратуғын Қудай.
- 2) Себеби Ол бизлердиң сақый болып, жарлыларға, жетим-жесирлерге жәрдем бергенимизди хәм қолы ашық, сүйиспеншиликке толы адам болғанмызды қәлейди.
  - Қудайдан өзиңе хәм балаларыңа бай хәм сақый болыўыңызды сораң.

28- күн: Үшінші жарылқау: Құдайдың Ийса арқалы исениушілерге берген барлық **жарылқаулары!** (Благословения. **Blessings**) Ийса атаңақта Өз жанын құрбанлыққа берген уақытында, Ол бизлердің үстимизде тұрған гүналарымызды, ғарғысларды, ауырыуларымызды хәм өлимди алып, орнына бизлерге хақлық, жарылқаулар, шыпа хәм өмир берди.

Ийсаның бизлерден алған нәрселери:	Ийсаның бизлерге берген нәрселери:
• 1) Ауырыу-кеселликлер	✓ Шыпа, ден-саулық
• 2) Гүналар	✓ Хақлық
• 3) Ғарғыс-нәлетлер	✓ Жарылқаулар, Ақ Пәтия
• 4) Жарлылық	✓ Байлық
• 5) Үмитсизлик	✓ Үмит
• 6) Ғам-тәшиуиш	✓ Қууаныш
• 7) Гүман	✓ Исеним
• 8) Қорқақлық	✓ Батырлық
• 9) Билимсизлик	✓ Билим
• 10) Наданлық	✓ Ақыл-даналық
• 11) Мәңгилик өлим	✓ Мәңгилик Өмир
• 12) Жек көриушилик	✓ Сүйиспеншилик
• 13) Душпанлық	✓ Дослық
• 14) Шетлениу	✓ Қабылланыу
• 15) Құллық	✓ Азатлық

Мақсеттің хаялы Зухраның гүуалығы: «Мениң кемпир апам күйеуи менен ерте ажырасып кеткен. Мениң анам да күйеуи менен ажырасқан. Мениң кемпир апам ангинадан қыйналған, мениң анама да сол ангина өткен. Мениң кемпир апам да тәшиуишлене беретугын еди, мениң анам да тәшиуишлене береди. Мен де ер жетип киятырғанымда, турмыс құрған соң ажырасып кетиуден қорқатуғын едим. Мен де кишкене гезимнен ангина менен ауырдым хәм негедур әйтәуір нәрсеге тәшиуишлене беретугын едим.

Бирақ мен он тоғызға шыққанымда, анам бирден өзгерип кетти. Ол тәшиуишленбей, қатты қууанып жүретугын болды. Хәммени, хәтте, бұрын оған жаманлық ислеген адамларды да кеширип, оларға жақсылық ислеп баслады. Таң қаларлығы ол ангинадан шыпа тапты. Ол бизлерге өзинің шын Құдайды тапқанын айтып берди. Сонда мен де Хош Хабарға исенип, тәубе еттим. Хош Хабар – бул Құдайдың бизлерди қатты жақсы көретугыны хаққында хабары. Құдай бизлерди қатты сүйгенликтен, бизлерди гүналардан, ауырыулардан хәм дозақ отынан қутқарыу ушын Өзинің жалғыз Улын құрбанлыққа берди. Құдайдың Улы Ийса Масих бизлердің гүналарымыз ушын өлип, бизлерди ақлау ушын қайта тирилди. Мен Ийсаға исенип, Оны жүрегиме Қутқарыушым хәм Ийем бол деп шақырғанымда, Оның өмириме

келгенин хәм мендеги барлық жаман затлардан қутқарғанын сездим. Өзимнің қутқарылғанымды, басқа жаңа адам болғанымды сезгенимде, қатты қуғандым. Соннан кейін мениң өмирим пүткиллей өзгерип кетти. Маған Қудай әжайып мазмунлы өмир берди. Мен де ангинадан азат болдым, Қудай мени тәшиуишлениўден де қутқарды. Ең жақсысы мен оғада жақсы адамға турмысқа шықтым. Хәзир бахытлы шаңарақпыз. Күйеуим қатты жақсы адам, мени қатты хұрмет етеди, мен де оны қатты жақсы көремен. Буннан да жақсысы мениң балаларыма ангина өткен жоқ. Қудайға шүкир, Қудай мени ата-бабамнан өтип киятырған барлық ғарғыслардан қутқарып, мени жарылқады хәм бахытлы адамға айландырды».

Растан да, ата-бабабымыздан бизлерге тухым қуғалап киятырған ғарғыслардан Ийса бизлерди қутқара алады. Ғарғыстың орнына Ол әжайып жарылқауларын береди. Себеби Ол пүткил адамзаттың Қутқарыўшысы!

- Қудайдан бул жарылқауларда бәриңиз жасаўыңыз ушын сораң.

29- күн: Төртинши жарылқаў: **Өмирдеги өз орныңыз!**

- Қудай саған қандай талант, қандай айрықша қәбилет берген деп ойлайсаң?

- Сен ең ишинде не затты жақсы ислей аласаң?
- Не затты ислеп атырғаныңда қуғанасаң?
- Сениң әрманың не?
- Ең ишинде адамларға қандай жақсылық ислегин келеди?

Мақсет – фермер. Оның атызлары хәм маллары бар. Ол өз исин оғада сүйеди. Оның үш әжағасы бир иниси бар. Әкесиниң оларға айтқан сөзлери еле оның ядында. Әкеси оларға: «Ким болсаңыз да, өз кәсибиңиздиң маманы болың! Егер муғаллим болсаң, ең жақсы муғаллим бол. Егер шофер болсаң, ең жақсы шофер бол. Хәтте, егер пол жуўыўшы болсаң да, ең жақсы пол жуўыўшы бол. Жаман кәсип жоқ, бирақ өз кәсибин дурыслап атқара алмайтуғынлар бар. Ал сизлер қандай кәсип ийелесеңиз де, кәсибиңиздиң маманы болың», - деп үйрететуғын еди. Мақсет кишкене гезинен көп атызлары болғанын хәм оларда хәр түрли палыз өнимлерин өсирип шығарыўды сүйетуғын еди. Әкеси оның бул қызығыўшылығын билип, оны ата дийханлар менен таныстырды, оқыўында оқытты, жәрдем берди. Мақсет да ықласланып үйренди, нәтийжеде, көп жыл үзиликсиз үйрениўлерден соң ол өз кәсибиниң маманы болған тәжирийбели фермер болды.

Бирақ әкесиниң оларға берген ең жақсы ақылы бул емес еди. Ал мына ақылы еди: «Балаларым, қандай дәрежеге ериссеңиз де, адамгершилигиңизди жоғалтпаң. Қыйналған адамға жәрдем берин, жетим-жесирлерге қарасың,

басына ис түскен адамлардың жағдайынан хабар алың. Хеш қашан менменликке берілмең. Себеби Құдай менменлердің душпаны. Егер көкірегіңізге менменлик кирсе, онда тап патша болсаң да, бәри-бир пәске кулайсаң. Кисинің хақысын жемең, өзгениң несийбесин күсемең. Себеби Құдай хәммеге өз несийбесин береді! Балаларым, Құдайдан қорқып, дана болыңдар! Адамгершилигіңізди хеш қашан жоғалтпаң!» Мақсеттің ядында әкесинің берген бул ақылы беккем турыпты. Әне, соның ушын, аўылында оның абыройы күшли. Хәмме Мақсетти қатты адамгершиликли деп сыйлайды. Аўылында кимнің басына бир ис түссе, Мақсет бириншилерден болып оған қол ушын усынады. Мақсет инглиз тилин түсинеди хәм ол хәр күни азанда жуўырады. Мақсет өзи туўралы былай дейди: «Мениң ең баслы ўазыйпам – бул Құдай алдында жақсы адам болыў, жақсы әке болыў, жақсы күйеў болыў хәм елиме хызмет ететин жақсы азамат болыў».

Демек, өмирдеги ең баслы орнымыз – бул **адамгершиликли** жақсы адам болыў.

Оннан кейинги екинши орнымыз – өз кәсібимизди таўып, **кәсібимиздің маманы** болыў.

- Өмирдеги усы еки орныңызды табыўыңызға Құдайдан жәрдем сораң!

30- күн: Бесинши жарылқаў: Жақсы әдетлер! (Привычки. Habits).

- Сенде қандай жақсы хәм жаман әдетлер бар?

Даналықтың еки тәрәпи бар. *Биринши тәрәпи:* кишкене (әйтәўирдей болып көринген) ислерге де толық садық болыў; *Екинши тәрәпи:* бир затты баслап, ақырына дейин толық турақлы болыў. Мысалы, егер сен күнине тек 2 инглизше сөз ядлай берсең, 5 жылдан соң сен инглизше арқайын сөйлей алатуғын болсаң. Егер сен күнине 20-30 минут дененди шынықтыра берсең, сен көп аўырыўлардың алдын аласаң, семирп кетпейсең хәм қартайған гезинде де денен мықлы болады.

Ата-ананың ўазыйпаларының бири – бул балаларына жақсы әдетлерди сиңдириў болып есапланды.

Мақсет балалары менен хәр күни азанда жуўырады. Ол және балаларына хәр күни сабақ таярлаў әдетин, китап оқыў хәм ибадат етиў әдетин сиңдирди. Оның хаялы балаларына кийимлерин жыйнап қойыў әдетин, таза болыў әдетин сиңдирди. Және де Мақсет балаларына күнине бир-еки сөзден таза сөз үйретеди. Сонлықтан оның баласы бес жасында-ақ инглизше 300 ден көп сөз билетуғын еди.

«Әдет характерди келтирип шығарады, характер тәғдирди келтирип шығарады!»

Жақсы әдетлер жақсы характерди шығарады, ал жаман әдетлерден жаман характер пайда болады. Ал келип шыққан жақсы характер жақсы тәғдирди келтирип шығарады, ал пайда болған жаман характер жаман тәғдирди келтирип шығарады.

Жақсы әдетлер ➡ *жақсы характер* ➡ *жақсы тәғдир*

Жаман әдетлер ➡ *жаман характер* ➡ *жаман тәғдир*

- Сен қандай жаман әдетлерди таслауым керек деп ойлайсаң?

- Сен қандай жақсы әдетлерди бүгіннен баслап қаныма сиңдириуим керек деп ойлайсаң?

Мына дана ислерди ислеуді әдетке айландырсаң, сен бахытлы адам боласаң: 1) Ыақытты режелестириу, реже менен хәрекет қылу. 2) Ерте турыу хәм күнди миннетдаршылық пенен баслап, миннетдаршылық пенен жуумақлау. 3) Қәтени өзгеден емес, ал өзимизден излеу. 4) Барқулла қууанып жүриу хәм барқулла ибадатта болу. 5) Барқулла гүнаға «Яқ!» деп үйрениу. 6) Күнде азанда жууырыу хәм денени шынықтырыу. 7) Күнине бир-еки сөзден таза сөз ядлау. 8) Балаларымызға хәм ата-анамызға жүректен сәўбетке уақыт ажырату. 9) Китап оқу. 10) Жақсылық қылу хәм марапат сөзлерди айту.

Жаман әдетлерди таслап, орнына жақсы әдетлерди егип сиңдире алуыңызға Қудайдан жәрдем сораңлар.

Ертек: «Бир патшаның бес баласы болыпты. Биринши баласының аты Султан, екінші баласының аты Шахрух, үшінші баласының аты Сулайман, төртінші баласының аты Бабур хәм бесінші баласының аты Даўыт екен. Балалары ер жеткенде, бәри де саўатлы, күшли хәм мәрт жигитлер болып шығыпты. Сонда патша: «Қайсы баламды орныма патша қылып қойсам екен? Қайсысы ең ылайықлы? Қайсысына тахтым менен елимди тапсырсам екен?» - деп ойлана баслапты. Сонда ол: «Хе таптым» - депти де, балаларын алдына шақырып алыпты хәм олардың алдына бес қапшық гүмис теңге қойыпты. Соң патша балаларына қарап: «Мен бир жылдан кейин бесеўиңиздиң биреўин орныма мийрасхор қылып қояман. Соған дейин сизлер патшалық ушын ең керек болған нәрсеге ерисип келиңдер. Мен сизлердиң хәр қайсысысыңызға бир қапшықтан гүмис теңге беремен. Алыңлар хәм мениң айтқанымды қылып келиңдер», - депти.

Үлкен баласы Султан үйине барып: «Не қылсам екен?» - деп ойланыпты. Ол әкесиниң бас ўәзири Жамал менен жақсы байланыста еди. Бас ўәзир Жамал Султанды әкесиниң орнына мийрасхор деп билер еди, себеби Султан ири, келискен, сымбатлы жигит еди. Солай етип, Султан Жамалдан кеңес сорады. Жамал бир хәпте даўамында ойланып, ақыры Султанға мынадай кеңес берди: «Сениң әкеңе не унайтуғынын билемен. Ол елде тынышлықтың болғанын қәлейди, қаладағы адамлардың қәўипсизлиги туўралы көп ойлайды. Сонлықтан ақшанды әкеңниң армиясын раўажландырыўға жумса, жаңа қурал-жарақлар сатып ал, хәтте, қоңсы елдерден тәжирийбели жалланба әскерлер сатып ал».

Бул кеңес Султанға қатты унап, бар күши менен бул пикирди әмелге асырыўға кирисипти.

Екінші баласы Шахрух жораларын шақырып алып, олар менен кеңесипти. Сонда жораларының бири оған: «Мен бир көзи ашық дуўаханды танийман. Ол барлық нәрсени биледи. Соннан барып, мәсләхәт сорайық», - депти. Бул оған мақул түсип, дуўаханға барыпты. Дуўахан пал ашып, патшаның баласына: «Елди басқарыў ушын, саған берекет шақырып туратуғын тумар керек. Ол Қара Таўдың аржағында үш жүз алпыс әўлийениң үстинен қарайтуғын мешитте бар. Оны алыў ушын қырық бас жылқы, қырық бас мал, қырық бас қойды садақаға берсең, саған береді. Сол тумарды алсаң, сениң исиң жүрисе береді, талабың оңынан келеди хәм ол сени бәле-қәдеден, көзден сақлайды», - депти. Сонда Шахрух мың гүмис теңгесине қырық бас жылқы, қырық бас мал, қырық қой алып, сол тумарды алып келиў ушын жолға түсипти.

Үшінші баласы Сулайман болса, анасынан кеңес сорапты. Анасы оған мынадай мәсләхәт берипти: «Патша болыў ушын ең кереги билим. Сен елдиң ең күшли билимли адамларын жыйна, хәтте, басқа елдерден де аты

шыққан билимпазларды алдыр. Олардан көп кітаптар сатып ал хәм бир жыл даўамында елдің күшейиўи ушын керек болған барлық сырларды билип ал, балам».

Сулайманға бул пикир унап, ол билим алыўға кирисипти.

Төртинши баласы Бабур әри ойланып, бери ойланып, ақыры: «Қаламдағы әкемнен кейинги ең бай адам Қаражанға барайын. Сарай әмелдарларының арасында оның абырайы ең күшлиси. Ол маған не керегин сирә биледи-ғо», - деп, Қаражаннан ақыл сорапты. Қаражан оған: «Меннен ақыл сорап, сен дурыс қылдың. Себеби күшли патша болыўың ушын, мен саған не керегин билемен. Дыққат сал! Адамлар тек қорққанын сыйлайды. Егер адамлар сеннен қорқпаса, олар сениң сөзиңе қулақ аспайды», - деди.

Сонда Бабур: «Дурыс, бирақ олар меннен қорқыўы ушын, мен не қылыўым керек?» - деп сорады. Сонда Қаражан: «Бул дүньяда бәрин алтын шешеди. Алтының, байлығың қанша көп болса, сен сонша көп қуралларға, сонша көп жалланба әскерлерге, сонша көп қулларға ийе боласаң. Сонда сен өзиңе қарсы шыққан қәлеген адамды жоқ қылып жибере аласаң. Байлығың қанша көп болса, даңқың сонша жайыла береді. Қоңсы елдер де сеннен сескенетуғын болады. Үлкен сарайлар хәм бағлар қурдырасаң. Көзиңе бир адам тикке қарай алмайтуғын болады. Қарсы шыққанларды аяўсыз жоқ қыласаң. Сонда сен қудайлардай патша боласаң», - деди.

«Бирақ мен ондай байлыққа, алтынға қалай ерисемен?» - деп сорады Бабур Қаражаннан. «Мен саған көмеклесемен. Менде байлық көп, себеби мен қалай байлық көбейтиў жолын билемен. Саған да үйретемен, егер сен жақсылығымды умытпасаң», - деп жуўап берди Қаражан. Бул кеңес Бабурға қатты унап, оның кеңесин қабыл етти хәм байлықты қалай көбейтиў сырларын үйрениўге кирисип кетти.

Ал патшаның бесинши баласы Даўытқа келсек, ол көп ойланып отырмастан, туўры Қудайдың Ибадатханасына кетти. Ол Ибадатхананың ишине кирип, Қудайға сыйынып: «Аспанның хәм Жердің Ийеси, маған ақыл бер, елди басқаратуғын жақсы патша болыў ушын, оған не керек?» - деп дуўа етти. Ол сыртқа шығып, руўханий Илияс пенен сөйлесип, не ушын келгенин айтып берди. Руўханий Илияс оған: «Қудай қыйналғанларды, езилгенлерди, жетим-жесирлерди хәм кәмбағалларды сүйеди. Сен сол адамларға жақсылық исле. Жақсы патша елиндеги хәмме адамларды сүйеди. Ол адамларды бай-жарлы, билимли-билимсиз деп айырмайды, ал елиндеги барлық адам оның ушын қымбат болады. Егер сен байлығы көп, билимли, күшли адиамлар тәрепте болмай, ал сениң көзиңе жарлы, билимсиз, хәлсиз адамлар да қәдирли болса, хәм сен олардың хуқықларын әдил хәм туўры шешсең, онда Қудай-таланың Өзи сениң тахтыңды кем-кемнен беккемлей береді», - деди.

Сонда Даўыт: «Сен арқалы маған Қудай-таламның Өзи сөйлеп атыр», - деди. Руўханий Илияс оған: «Қудай-таламыз жердеги бар байлықтардан, барлық хайўанлардан, теңиз-дәрьялардан, хәттеки, барлық жулдызлардан да гөре, бир адамды артығырақ қояды. Солай екен, бет жүзге қарамай, хәммени сүйиўди, сәтсизликке ушыраған адамларға да исениўди, барлық ўақыт әдил хүким шығарыўды үйрен!» - деди.

Соннан кейин, Даўыт Қудайдан өзине кең жүрек, сүйиспеншилик, исеним хәм әдиллик сорап, дуўа етти. Сол күннен баслап, ол Қудайдың Китабын сүйип хәм изертлеп оқый баслады. Китаптан ол оғада көп даналықлар, көп әшкаралар, көп қуўанышлар алды. Ол патшаның хуқықларын хәм нелерден сақ болыў кереклигин де көрди. Патша әсиресе үш нәрседен: байлыққа берилип кетип, менменликтен, хәзликке берилип кетип, көп хаяллар алыўдан, мәсликке берилип, арақ-шарап ишиўден өзін ушлап билиўи кереклигин де түсинди.